

Sanat Tozu

Aylık Kültür ve Sanat Eki

ŞANTİYE
TOZU
TİYATROSU

Ekim 2026 Sayı: 13 Yıl: 2

13. Sayı

İçindekiler

➤ Perde Neden Ekimde Açılır?	
Anıl ÜLKER	4
➤ Türk Kadını İlk Defa Sahnede	
Ahmet GÜREL	6
➤ Özdemir Nutku Ödülleri	
.....	8
➤ Yarın Çok Geç!	
Melisa AKÇATEMİZ	9
➤ Romantika/Bir Ömrün Seyrüseferi	
Ahmet ATIL	12
➤ Çim Konserleri	
.....	14
➤ On Üç Yıllık Bir Dayanışma: genç-İMO Yaz Eğitim Kampı Üzerine	
Tamer ÖZŞEKER	16
➤ Omuz Omuza	
Onat Buğra KARADEMİR	19
➤ Ortak Ritimde Var Olmak: Sahneyi Birlikte Dokumak	
Cem BIÇAKCI	21
➤ Geleceğin İnşaatçılarına Farklı Bir Kadrajdan Bakmak 13. Genç İMO Yaz Kampı'nda Fotoğrafçılık Atölyesi	
Murat TOPAY	22
➤ Şantiyeden Sahneye	
Cuma ÇELİK	24
➤ The 5th Avenue Theatre (5. Cadde Tiyatrosu) Diğer adıyla Ejderha Kalbi	
.....	26

Bu dergi, İnşaat Mühendisleri Odası İzmir Şubesi ve Şantiye Tozu Tiyatrosu'nun aylık kültür ve sanat ekidir.

Ayda bir yayınlanır.

Sorumlu Yayın Kurulu Üyesi

Ferhat OKUYUCU

Grafik Tasarım: Pınar İLHAN

EDİTÖRDEN...

Yazdan Sonbahara...

Sevgili ve Saygıdeğer Okuyucular,

Yaz bitti. Valizler açıldı, kumlar halılara döküldü, sahilten getirilen küçük taşlar cam kenarlarındaki yerini aldı. Böyle bir romantikle yaza veda edilirken, bir yandan da yeni sezon hazırlıkları yapılıyor. Şehirde kıpırdanmalar başladı. Ve dergimiz ekimle birlikte ikinci yaşına giriyor. Bu sayı bir nevi yaza veda ve hoş geldin sonbahar karşılaması oldu.

İlk yazıyla Sn. Anıl Ülker "Perde neden ekimde açılır?" sorusunu karşımıza çıkarıyor. Öyle ya, tiyatro sezonu ekimde başlar. Arından Sn. Ahmet Gürel "Türk Kadını ilk defa sahnede" yazısıyla bize yeni bir perde açıyor. Açılmış perdeden içeri giriyor ve bu sefer size haber olarak iletiyoruz: "Özdemir Nutku Ödülleri".

Yazın tam ortasında hepimize bir burukluk çöker. 17 Ağustos Depremi. Bu yıl yine tüm ülkede anma programları yapıldı. Biz de ŞTT ailesi olarak bu yıl da bir sokak tiyatrosu yaptık. Sn. Melisa Akçatemiz "Yarın çok geç" yazısıyla okumanızı bekliyor olacak.

Yaz gerçekten bittiğinde geriye ne kalıyor? Her yıl kendime sorduğum soruya bu yıl cevabım hazır. Tabii ki İzmir Fuarı. Size uzun uzun anlatmayacağız ama Sn. Ahmet Atıl "ROMANTİKA / Bir Ömrün Seyrüseferi" yazısıyla hepimiz adına Nazım Hikmet'e bir selam yolluyor. Yine Fuar deyince Çim Konserleri, İzmirli'nin vazgeçemediği bir etkinlik. Toplum mühendisliğinin güzel bir çalışması olarak onu da haber olarak iletiyoruz.

Sanat, kültür ve birlikte üretmek, kalabalıkların giderek yalnızlaştığı bir çağda bize neyi hatırlatıyor? Sayfalarımızda bu soruya, sahnelerden atölyelere, sokaklardan sahillere uzanan farklı sesler eşlik edecek. 13. Genç İMO Yaz Eğitim Kampı.

Katılma şansım hiç olmadı ama katılan çok çok çok kişiyle kamp üzerine sohbet ettim. Yılların birikimi ile inanılmaz bir iş çıkarıyor genç konsey. Tabii, İMO çalışanları, Şubeler ve İMO Merkez Yönetim eşliğinde. Tıpkı bir sahne eseri gibi eşsiz. Belki de bu yüzden bu yıl kampın en güçlü sahnesi hiçbir programda yazılmıyordu. Kampın yönetimini, disiplinini, akışını üstlenen gençlerin kendi kurdukları düzen, en iyi sahnelenmiş oyun kadar etkileyici. Dayanışma bir tema olarak değil, bir yaşama biçimi olarak orada olduğuna eminim.

Sn. Tamer Özşeker kampın en eskilerinden. Artık onsuz bir kamp düşünülmüyor. "On üç yıllık dayanışma" ile ilk günden günümüze bir şerit hazırlamış. Kimler yok ki içinde. genç-İMO 16. Dönem Öğrenci Konseyi Başkanı Sn. Onat Buğra Karademir "Omuz Omuza" kampıta ne olduğunu açık bir biçimde başlığına koymuş. Kampların vazgeçilmez etkinlikleri sanat eseri üretilen atölyeler. Sn. Cem Biçakçı "Ortak ritim" ile dans atölyesini, Sn. Murat Tobay "Geleceğin İnşaatçılarına Farklı Bir Kadrajdan Bakmak" ile fotoğrafçılık atölyesini, Sn. Cuma Çelik ise "Şantiyeden sahneye" ile tiyatro atölyesini anlatan yazılar yazdılar.

Ve son olarak artık bir yazı dizisi halinde dünya üzerindeki köklü tiyatro binalarını tanıtacağız. "The 5th Avenue Theatre Ejderhanın Kalbi" tiyatro binası tanıtımı ile başlıyoruz.

Yeni sezon hepimize bol sanat getsirsin. İyi okumalar.

Ferhat OKUYUCU

Yaz...

Sonbahar...

Tiyatro
Kitap
Kahve
Yeni
Hikayeler

DENİZ
KAMP
YOLCULUK
ÖZGÜRLÜK
EĞLENCE

• deniz
• kamp
• arkadaşlar
• müzik
• iyi hissetmek
• yaz...

Perde Neden Ekim'de Açılır?

Anıl ÜLKER

Bu yazıyı yazmaya otururken aklıma ilk gelen şey teorik bir tarih dökümü oldu ama sonra vazgeçtim. Çünkü aklıma birden, yıllar önce bir Ekim akşamı kulis kapısının önünde beklerken hissettiğim o tuhaf karışım geldi. Heyecan, biraz korku, biraz da tekrar başlıyoruz duygusu. Tiyatro sanatıyla uğraşan herkes bilir ki, Ekim ayı bizim için takvimin gerçek ilk günüdür. Ocak değil, Haziran değil, bildiğin Ekim. Perde Ekim'de açılır ve yıl aslında orada başlar.

Peki bu neden böyledir? Bana kısaca “iklim şartları” ya da “kurumsal takvim” denildiğinde, itiraf edeyim, hep yetersiz bulmuştumdur. Doğru bir açıklama ama eksik. Çünkü bir geleneğin yalnızca “neden”i değil, “ne zaman başladığı” ve “kararı kimin verdiği” de en az o kadar önemlidir. Bu yazıda hem sebebi hem de kökeni birlikte arayacağız. Umarım buluruz.

Önce en çok bilinen açıklamadan başlayalım. İklimlendirme teknolojisinin gelişmediği dönemlerde kapalı bir salonda yaz sıcaklığında oyun izlemek neredeyse imkânsızdı. Seyirciyi salona çekmek bir yana, aktörler bile sahne ışıkları altında güçlkle nefes alıyor olmalı. Bu yüzden sezon doğal olarak havaların serinlediği sonbahara kaydı. Buna kurumsal takvim de eklenince, ödenekli tiyatrolar bütçe ve turne planlamalarını yaz aylarında tamamlar oldular. Mayıs ortasında biten sezonun ardından yaz boyunca prova yapılır, Ekim başında sahneler yeniden açılır. Üçüncü sebep ise bana göre şehrin ritmi. Eylöl, okulların açılması ve tatillerin bitmesiyle geçer. Ekim'e gelindiğinde kentli seyirci artık kapalı mekân kültür sanat etkinliklerine gerçekten odaklanabilir.

Bunların hepsi doğru, fakat ne bileyim sanki eksik bir resim çiziyor. Çünkü bu üç sebep, Türkiye'de bu geleneğin “neden hâlâ sürdüğünü” açıklıyor, oysa “nasıl başladığını” değil. Sanırım bunun için birazcık daha geriye gitmek gerekiyor.

Türk tiyatrosunun kurumsallaşma hikâyesi 27 Ekim 1914'te başlar. İstanbul Belediyesi bünyesinde bir konservatuvar olarak kurulan Darülbeydi-i Osmani, sonradan Şehir Tiyatroları'na dönüşecek olan kurumdur. İlginçtir, kuruluş tarihi de Ekim'dir; ama kurumun ilk temsili hemen gerçekleşmez, aradan bir buçuk yıl geçer ve “Çürük Temel” adlı oyun ancak 20 Ocak 1916'da sahnelenir. Buna bakınca “Ekim'de perde açma” alışkanlığının Darülbeydi-yi'den doğrudan miras kalan bir ritüel olmadığını görüyoruz. O zaman biraz ilerlemek lazım. Ekim geleneği sandığımızdan çok daha genç bir gelenek.

Tarih okurken görüyoruz ki, asıl kırılma noktası Cumhuriyet döneminde, 10 Haziran 1949'da kabul edilen 5441 sayılı Devlet Tiyatrosu Kuruluşu Hakkında Kanun'la gelir. Bu kanunla Ankara'da Devlet Tiyatrosu ve Operası kurulur. 30 Eylül 1949'da Muhsin Ertuğrul Genel Müdürlüğe atanır ve bir gün sonra, 1 Ekim 1949'da, Ankara Devlet Tiyatrosu aynı anda iki sahnede birden perde açar. Küçük Tiyatro'da Cevat Fehmi Başkut'un "Küçük Şehir"i, Büyük Tiyatro'da ise Goethe'nin "Faust"u seyirciyle buluşur. "Perde neden Ekim'de açılır?" sorusunun kaynağı burada belirir. Haydi birkaç soru daha soralım. "Yazılı bir kaynağı var mı, kararı kim vermiş?" Cevabı aslında içinde saklı: Kararı resmî olarak 5441 sayılı kanun ve onu hayata geçiren Muhsin Ertuğrul'un kadrosu vermiştir, denebilir. Ve "1 Ekim" tarihini tek başına sabitleyen ayrı bir yazılı emir yoktur. Bu tarih, kurumun ilk birkaç sezonunda tekrarlanarak adım adım bir geleneğe dönüşmüştür. Bugün seksen yıla yaklaşan bu alışkanlık, zamanla Şehir Tiyatroları'na, ardından da özel tiyatroların büyük bölümüne yansımıştır.

Yani Ekim'de perde açmak, bin yıllık bir ritüel değildir. 20. yüzyılın ortasında devlet eliyle kurum-sallaşmış, sonra yıllar içinde tekrar tekrar oynanarak kutsallaşmış bir alışkanlıktır. Bana kalırsa bu, geleneklerin nasıl doğduğuna dair güzel bir örnektir. Önce pratik bir zorunluluk (bütçe, iklim, takvim), ardından kurumsal bir karar, en sonunda da yıllar içinde biriken duygusal bir anlam.

Uzun zamandır sahne arkasında çalışmış biri olarak şunu söyleyebilirim ki, sezonun ilk oyununu oynayanların heyecanı, yılın diğer günlerindeki heyecandan farklıdır. Yaz boyunca boş kalan kulisler, tozlanan dekor atölyeleri, aylardır provada dönüp duran repliklerin ilk kez gerçek bir seyirci önünde söylenmesi... Bu yalnızca bir prömiyer heyecanı değil, bir "yeniden var olma" hissidir. Eski tiyatro yazılarını karıştırırken eski camiada kuşaktan kuşağa aktarılan bir söylenti olduğunu fark ettim. Eski kuşak oyuncular Ekim ayının ilk haftasını "asıl yılbaşı" olarak anarmış. Takvim Ocak'ta değişir ama meslek, benim de her seferinde aynı ürpertiyle hissettiğim gibi, Ekim'de yeniden doğar.

Bu ritmin evrensel olmadığını bilmek önemli. Dünyayı kurcalarken bunu fark ettim. Kuzey Amerika'da Broadway ve Off-Broadway resmî sezonu Haziran-Mayıs olarak tanımlasa da, yeni prodüksiyonlar ağırlıklı Eylül-Ekim ile ilkbahar dalgasında (Mart-Nisan, Tony Ödülleri adaylıklarına yetişmek için) prömiyer yapıyor. İngiltere'de West End yıl boyu aktif ticari bir merkezdir ama National Theatre gibi ödenekli kurumlar sonbaharda ivme kazanıyormuş. Yazın ise Globe Theatre gibi açık hava sahneleri öne çıkıyor. Kıta Avrupası'nda, özellikle Almanya'daki Stadttheater geleneğinde repertuvar tiyatroları yaz tatilinin ardından Eylül sonu-Ekim başında kapılarını açıyormuş. Güney Yarımküre'de ise mevsimler tersine döndüğü için tablo da tersine dönüyor. Avustralya, Arjantin, Şili gibi ülkelerde sezon Şubat sonu-Mart'ta başlıyor, Kasım'a kadar sürüyor. Edinburgh ya da Avignon gibi festival odaklı bölgelerde ise ana hareketlilik tam tersine yaz aylarında yaşanır.

Bütün bu farklı takvimlerin ortak paydası aslında hiç mi hiç değişmiyor. Tiyatro, iklimin, eğitim takviminin ve kurumların ritmine uyum sağlayan canlı bir organizma. Bizim "Ekim'de perde açılır" dediğimiz şey, dünyanın başka bir yerinde "Şubat'ta perde açılır" ya da "yaz ortasında perde açılır" olarak karşımıza çıkıyor. Değişmeyen tek şey, seyirciyle yeniden buluşma anının taşıdığı o özel heyecan.

Yazıyı bitirirken kendime hep sorduğum bir soru var: Ekim'de perde açmak gerçekten bir zorunluluktan mı doğdu, yoksa zorunluluk bir bahane, asıl sebep her yıl aynı ayda yeniden bir araya gelme ihtiyacı mıydı? Bugün klima teknolojisi geliştiği, salonlar yıl boyu serin tutulabildiği hâlde bu geleneğin hâlâ sürmesi, bence ikinci ihtimali güçlendiriyor. Belki de perde her Ekim'de yalnızca açılmıyor; her Ekim'de biz, tiyatroyla olan bağımızı yeniden hatırlıyoruz.

Türk Kadını İlk Defa Tiyatro Sahnesinde

Ahmet Gürel/İnşaat Mühendisi

Türk kadınının serbestçe sahneye çıkacağı o günün nasıl gerçekleştiğini adım adım izleyelim. Gazi, İzmir'e her gelişinde Türk Ocağı'nı ziyaret etmiş ve sinema, tiyatro ve konser etkinliklerine katılmıştır. 12 Temmuz 1923 günü Pierre Loti vapuruyla Darülbeydi sanatçıları İzmir'e gelmişlerdir. Birinci Kordon'da "Palas Sineması"nda tiyatro sahneleyecek olan sanatçılar, sinemanın sahnesi uygun olmadığından sahneyi kendileri yeniden yapmışlardır. Darülbeydi sanatçıları adına Behzat, Muvahhit Rafet ve Şadi, Gazi'yi Uşakizade Köşkü'nde ziyaret etmişlerdir. Vasfi Ziya (Zobu) Bey sanatçıların Gazi tarafından kabul edilmesini ve yaşananları şöyle anlatmıştır:

"İstiklal Savaşı yılları boyunca, bütün milletin sayıkladığı bu güzel şehre, Darülbeydi sanatkârları ilk defa geliyordu. Kadroda daha hiç sahneye çıkmamış olan Bedia Muvahhit, Ulviye ve Behire hanımlar gibi İslam dinine mensup kadınlar da vardı. Çünkü Müslüman Türk kadınına çekilmesi, Türk tiyatrosu yakın tarihinin en önemli bir bölümünde yer tutar. İstanbul'da Afife ile başlayan 'Müslüman kadının sahneye çıkabilme mücadelesi, Şeyh-ül İslam efendinin kazanmasıyla tiyatrocular mağlubiyete uğramış ve böylece Müslüman Türk kadını sahneden uzaklaştırılmıştı.

Gazi Mustafa Kemal Paşa da buradaydı. Acaba Gazi oyunlarına gelir mi endişesi ta İstanbul'dan beri zihnimizi kurcalar dururdu. İzmir'e çıktığımız gün de ilk sorduğumuz soru da şu olmuştu. Dediler ki:

'Gazi hazretleri, öyle sizin duyduğunuz kimseler gibi kibirli bir insan değildir. Yanına kabulünüz için yapacağınız müracaatın, tiyatroya gelmeleri için yapacağınız davetin reddedileceğini hiç zannetmeyiz. Behzat, Muvahhit ve Şadi'yi Darülbeydi sanatçıları adına Paşa'nın oturmakta olduğu Uşakizade Muammer Bey'in köşkünde huzura kabul edildiler."

Vasfi Ziya Bey, o günü şöyle anlatmaya devam etmiştir:

"Bunlar da Mustafa Kemal Paşa'yı herkes gibi zaferlerinden ve resimlerinden tanıyordu. Paşa'nın fikri görüşü, tutumu hakkında hiçbir bilgileri yoktu. Bu kabul büyük adamla ilk karşılaşma idi. Bizim elçilerimizin vazifesi yalnızca: 'Efendim, pazar akşamı temsiliimize teşriflerinizi rica ederiz' demekten ibaret değildi. Bunlar aynı zaman da Müslüman kadının sahneye çıkmasına da izin isteyeceklerdi. Kendilerinin anlattıklarına göre, huzura girince, üçünü de bir sessizlik kaplamış. 'Bu işi nasıl açar, lafa nereden girer de, ne yolda sözü yürütebiliriz' diye. Öyle ya; karşılarındaki, mütareke senelerinin Sadrazamları gibi sıradan bir insan değil; Fatih'ler Yavuz'lar gibi bir Başbuğ. Yaptığı büyük işlerle heybetleşen böyle bir insanın karşısında onu kızdırmadan, onun azarına uğramadan meseleyi açabilmek?

'Efendim izin verilirse beraberce geldiğimiz Türk hanımlarına da sahnede vazife vererek ve temsillerimize iştirak ettireceğiz' diyebilmek ne gibi bir karşılığa bizi bırakırdı? İster misin, bu söz üzerine kızsın da: 'Vay bre zındıklar! Gidi kâfirler! Müslüman kadınlarını dünya-ya göstermeye mi geldiniz! Defolun oradan' diyiversin!'

Behzat diyor ki: 'Şadi, korkuya yakın bir heyecan içinde öyle dalmış da düşünüyordu ki; Paşa kendisine hitaben: 'batıdan-doğuya doğru da seyahatinizi uzatacak mısınız?' Der demez, göz bebekleri adeta dondu... Yutkunmak istedi, ona da başaramadı. Ben ne olursa olsun karşılık olarak: 'Evet efendim' dedim.

Bizim üç aza, bu zor durumun verdiği heyecan içinde ispinoz gibi düşünürlerken, Gazi 'Türk hanımlarıyla beraber geldiğinize pek memnun oldum. Onları güzel şiveleri ile sahneden dinlemek pek zevkli olacak' deyince heyet üyeleri geniş bir nefes almış.

Behzat Budak diyor ki: 'Meğer o yalnız Türk kadınlarının İzmir'e beraberimizde gel-

diklerini değil sahneye çıkan Türk kadınlarının İstanbul'da başına gelenleri de biliyormuş.

Rahmetli Muvahhit'in bana anlattığına göre, Türk kadınları hakkındaki yukarıda anlattığım cümlelerin sonu şöyle idi; 'Darülbedayi bu memleketin sanat hayatında çok sevilen ve çok sevimli bir çiçektir. Türk hanımlarının iştirakiyle bu çiçek daha da serpilecek, daha sevimli bir hale gelecektir.'

Heyet üyeleri de bu güzel sözler ve takdirler karşısında ağlamaklı bir hal ile veda edip heyecan içinde otele döndüler."

29 Temmuz 1923 Pazar günü akşamı Kordon boyunda sahnesi bizim tarafımızdan geçici yapılmış olan Palas Sineması salonunda Gazi Mustafa Kemal Paşa hazretlerinin katılımıyla Darülbedayi, ilk temsili-ni vereceğini ilan etti."

Bedia Muvahhit, 31 Temmuz 1923 tarihinde İzmir'de ilk kez sahneye çıkışını şöyle anlatmıştır:

"Eşim Muvahhit, İzmir'e arkadaşlarıyla bir turne yapmıştı. Ben de gittim. Gazi Mustafa Kemal Paşa, merak etmiş, sordurmuş:

'Sahnede kimler var?' Diye. Onlar da:

'Ermeni hanımlar var' demişler. Gazi, o zaman Muvahhit'e:

'Niye senin karın çıkmıyor? O oynasın! Gelip seyredeceğim' demiş. Gazi'nin benim sahneye çıkmamı istemesi de şundandır:

'Ben, Ateşten Gömlek filminde oynamıştım. Halide Edip Hanım davet etmişti. Ona da tavsiye eden, Muhsin Ertuğrul Bey'di. İzmir'de; Gazi, 'O oynasın' deyince, hemen sahneye çıkmaya hazırlandım. Çünkü 'Gelip seyredeceğim' demiş.

Bende heyecan, 'Ayol ben nasıl çıkarım, nasıl yaparım? Filan...' O gece oynanacak oyun 'Ceza Kanunu...'

'Baş kadın oyuncu rolüne hazırlan' dediler.

Bir genç kadın rolü, Sacide'yi oynayacağım. Ne halde olduğumu düşünemezsiniz. Sonunda, Gazi sahneye geldi. İzmir, yangından yeni çıkmıştı; onun ayakları küller, çamurlar içinde ve o haliyle sahneye geldi.

Piyesi çok beğendi ve İzmir civarını da dolaşıp temsiller vermemizi istedi. Denizli, Manisa'yı dolaşmamızı söyledi. Sonra bana döndü:

'Yalnız, oralarda, hemen sahneye başın açık çıkma' dedi.

'Neden Paşam?' Dedim.

'Oralarda halk, savaştan yeni çıktı. Bir Türk kadınının sahneye çıkmasına, hem de başı açık çıkmasına hemen alışılmaz, başına başörtüsü gibi bir şey tak, öyle çık, sonra gitgide alışacaklardır. Türk kadını, layık olduğu, medeni seviyeye kavuşacak, medeni dünyada hak ettiği yeri alacaktır.'

Daha önceleri de bir iki Türk kadını sahne tecrübesi yapmıştı. Örnek olarak Afife Jale'yi verebilirim. Onlara çok zorluk çıkarmışlar. Fakat ben doğrudan doğruya Gazi'nin izniyle çıktığım için, tam tersine, son derece ilgi ve takdirle karşıladılar. Büyük övgü aldım."

Afife Jale
(1902-1941)

Bedi Muvahhit
(1897-1994)

Nezihe Muhiddin
(1889-1958)

Neyyire Neyir
(1902-1943)

Bir Ustanın Adını Yaşatan Ödüller

Özdemir Nutku'nun tiyatroya bıraktığı miras, yedinci kez sahne emekçilerini buluşturdu.

İzmir tiyatrosunun önemli buluşmalarından biri olan "Özdemir Nutku Tiyatro Ödülleri", bu yıl yedinci kez sahiplerini buldu. Ege Tiyatrolar Birliği tarafından düzenlenen ödül gecesi, 21 Eylül 2026'da Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezinde gerçekleştirildi. Ödüller yalnızca başarılı oyuncu ve yapımları görünürlük değil, Özdemir Nutku'nun tiyatroya verdiği değeri yeni kuşaklara taşımaya da amaçlıyor.

Ödüllerin hikâyesi 2018'e uzanıyor. İlk kez Kıyı Ege ve Ege Tiyatrolar Birliği tarafından verilen ödüller, daha ilk yılında "bir ustaya vefa", "ülke tiyatrosuna bir armağan" ve bölgedeki tiyatro hareketine katkı olarak tanımlanmıştı. Ödül sistemi, yalnızca profesyonel tiyatroları değil, amatör ve genç kuşak tiyatrocuları da desteklemeyi hedefledi.

Ödüller yıllar içinde, oyunculuktan yönetmenliğe, dekor ve kostüm tasarımından müziğe, hareket düzeninden afiş tasarımına ve ansambl oyuncululuğa kadar tiyatronun farklı alanlarını kapsayan geniş bir yapıya dönüştü. Ödüllerin önemli özelliklerinden biri de adayların tek gecelik bir değerlendirmeye değil, sezon boyunca izlenen oyunlar üzerinden belirlenmesi. İlk ödül dağılımında yani 2019'da 47 oyunun değerlendirmeye alındığı ve 16 dalda üçer aday belirlendiği açıklanmıştı.

Ödüllerin hikâyesinde Nutku ailesinin de özel bir yeri var. Özdemir Nutku'nun eşi Prof. Dr. Hülya Nutku, uzun yıllar İzmir tiyatrosu ve akademi dünyasının önemli isimlerinden biri olmuştur. 2021'de yaşamını yitirmesinin ardından onun adına "Hülya Nutku Özel Ödülü" oluşturuldu. Bu ödül ise tiyatro dünyasına ya da İzmir'e katkı sağlayan kişi, kurum veya oluşumlara veriliyor.

Özdemir ve Hülya Nutku'nun tiyatrocusu kızı Dr. Zeynep Nutku ise bugün bu mirasın önemli taşıyıcılarından biri. 2022'den bu yana jüri başkanlığını üstlenen Zeynep Nutku, yedinci ödül gecesinde de jüri başkanı olarak görev yaptı. Gece boyunca asil duruşuyla parladı.

Bu yılki ödül gecesi oyuncu, koreograf, yönetmen ve eğitmen Eftal Gülbudak'ın anısına ithaf edildi. İstanbul Şehir Tiyatroları sanatçısı olan Gülbudak, sahne çalışmalarının yanı sıra çocukları ve sanatçıları buluşturan Tarla Zanat çalışmalarıyla da tiyatro alanında iz bıraktı.

14 dalda 22 adaylıkla geceye geniş bir katılım gösteren İzmir Devlet Tiyatrosu, elde ettiği ödüllerle başarısını ortaya koydu. Prof. Dr. Sibel Erdenk, "Arzunun Onda Dokuzu" oyunuyla "Özdemir Nutku Yılın Yönetmeni" Ödülü'ne layık görülürken aynı zamanda oyunun hareket tasarımı kategorisinde de ödülün sahibi oldu. Canan Erener, "Özdemir Nutku Yılın Kadın Oyuncusu" unvanını aldı. Seyhan Kırca dekor tasarımı, Medina Yavuz Almaç kostüm tasarımı, Çağlar Aytaç ise ışık tasarımı dalında ödül aldı. Burçak Çöllü ise "Özdemir Nutku Yılın Müzik Tasarımı Ödülü"nün sahibi oldu. İzmir Devlet Tiyatrosu'nun güçlü yapımlarından "Sessizlik", "Özdemir Nutku Yılın Yapımı Ödülü"ne layık görülürken, "Nihayet Makamı" oyunundaki başarılı performansı ile Burcu Aksakal "Özdemir Nutku Yılın Kadın Oyuncusu" unvanının sahibi oldu.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları sekiz dalda aday gösterilirken dört ödül kazandı. "Arturo Ui'nin Önlenebilir Tırmanışı" Yılın Ansamblı seçildi; Enes İlçi Yılın Erkek Oyuncusu, Ege Derin Yılın Genç Kuşak Erkek Oyuncusu seçilirken Başak Akbay Barmanbek ise "Cadı Kazanı"ndaki performansı ile Yılın Yardımcı Rolde Kadın Oyuncusu ödülünü aldı.

İzmir Devlet Tiyatrosu da gecedeki sekiz ödülle ayrıldı. Bunun yanı sıra Toprak Sahne Tiyatrosu "Şeyh Bedreddin Destanı" ile Yılın Ansamblı, Melike Çağlar da aynı yapımdaki hareket düzeniyle ödüle değer görüldü.

Özel ödüllerde ise Yücel Erten'e Emek Ödülü, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrosu'na Bölge Özel Ödülü ve Sıcakkan Çocuk Tiyatrosuna İzmir Değer Ödülü verildi.

YARIN ÇOK GEÇ!

Melisa AKÇATEMİZ

Hiç düşündünüz mü, neden erteleriz? O an çok meşgul olduğumuz için mi, daha çok

önemmediğimiz şeyler olduğu için mi yoksa önemini bilmediğimiz için mi? Belki de her birinin kendine göre bir cevabı vardır, sanırım en ironik olanı önemini çok iyi bilmemize rağmen ertelemeyle devam etmemiz.

Erteleme, en basit anlamıyla yapılması gereken bir işi ya da eylemi daha sonraki bir zamana bırakmaktır; ancak kelimenin geçmişine baktığımızda bugünkü anlamından daha ilginç bir hikâyeye karşılıyoruz. “Ertele-” fiili, Eski Türkçedeki erte sözcüğünden türemiştir; erte “sabah, erken zaman, sonraki zaman” gibi zaman bildiren anlamlar taşıırken, -le- ekiyle fiilleşerek “ertelemek” biçimini almıştır. Nitekim Dîvânü Lugâtî’t-Türk’tе ertele- “bir şeye erken başlamak” anlamında görülür; sonraki dönemlerde sözcüğün anlam alanı değişerek bugünkü “sonraya bırakmak” anlamına ulaşmıştır.

Filolojik açıdan bakıldığında burada yalnızca bir kelimenin biçimsel dönüşümü değil, zamanla birlikte anlamının da değişmesi söz konusudur: Bugün “ertelemek” dediğimizde bir işi bugünden alıp gelecekteki bir zamana taşıma eylemini anlatırız. Psikolojide ise erteleme, yalnızca bir işi sonraya bırakmak olarak görülmez; kişinin yapmayı amaçladığı bir eylemi, gecikmenin kendisi için daha kötü sonuçlar doğuracağını bilmesine rağmen gönüllü

olarak geciktirmesi olarak ele alınır.

Araştırmalar, ertelemenin özellikle kişinin görevi zor, sıkıcı, stresli veya itici bulduğu durumlarda ortaya çıkabildiğini; kısa vadede kişiyi rahatsız edici duygudan uzaklaştırdığı için bir tür kısa vadeli duygu düzenleme işlevi görebildiğini gösteriyor. Başka bir ifadeyle kişi çoğu zaman ne yapması gerektiğini bilmediği için değil, şu anda yapmanın yarattığı rahatsızlığı gelecekte karşılaşılabilecek sonuçtan daha önemli hissettiği için erteliyor. Piers Steel’in geniş kapsamlı meta-analizi de görevden hoşlanmama, görevin sonucunun uzak olması, düşük öz-yeterlik ve dürtüsellik gibi etkenlerin erteleme ile güçlü biçimde ilişkili olduğunu ortaya koyuyor. Bu nedenle “Neden erteleriz?” sorusunun cevabı her zaman

“önemini bilmiyoruz” değildir; bazen önemini bildiğimiz hâlde, bugünün rahatlığını yarının gerekliliğine tercih ederiz.

Haydi, gelin beraber günlük hayatımızı bi’ düşünelim; sağlığımız için önemli olan rutin kontrolleri yaptırmayı işimiz, hatta çok ciddi bir durum olmadan doktora gitmeyi işimiz, sınavlara son gece çalışmamız, faturalarımızı hep son güne bırakışlarımız, değer verdiklerimize “seni seviyorum” demeyi hep ama hep ertelişlerimiz... Oysa bütün bunları zamanında yapmanın huzur ve

güven getirdiği bir dünya üzerinde duralım. Örneğin ödevini yetiştirmeye çalışan bir öğrenciyi değerlendirelim; öğretmenin bu ödev için verdiği bir haftayı planlı bir şekilde kullanması mı, son gece sabaha kadar yoğun bir stresle yetiştirmeye çalışması mı daha kolaydır? Sağlığımızı ele aldığımızda, rutin kontrollere giderek hastalıkları erken teşhisle atlatabilecekken ertelemeyi seçiyoruz.

Peki, deprem konusuna da benzer bir yaklaşımla bakıyor olabilir miyiz? Aslında hepimiz deprem riskinin farkındayız. Ülkemiz, üzerinde bulunan çok sayıda fay hattı nedeniyle bir deprem ülkesi. Pek çoğumuz büyük felaketlere tanıklık ettik; kimimiz depremi bizzat yaşarken kimimiz de akrabalarımız, yakınlarımız ve sevdiklerimiz için endişe dolu anlar geçirdik. Haberleri gözyaşları içinde izlerken bir yandan da büyük bir seferberlik içinde depremedelere yardım eli uzatmaya çalıştık.

Türkiye'nin deprem geçmişine baktığımızda, özellikle Kuzey Anadolu Fay Hattı ve Doğu Anadolu Fay Hattı çevresinde çok büyük depremler yaşandığını görüyoruz. 1939'da Erzincan'da meydana gelen 7,9 büyüklüğündeki deprem, Türkiye'de kaydedilen en büyük depremlerden biri olarak tarihe geçti. Daha sonra 1943 Tosya-Ladik ve 1944 Gerede depremleriyle Kuzey Anadolu boyunca büyük kırılmalar devam ederken önlemleri almamayı ise sürdürdük. Yakın tarihte ise 17 Ağustos 1999'da Kocaeli-Gölcük merkezli 7,4 büyüklüğündeki Marmara Depremi ve 12 Kasım 1999'da Düzce'de meydana gelen 7,2 büyüklüğündeki deprem büyük yıkımla beraber ülkemizin üzerinde derin yaralar açmıştır. 23 Ekim 2011'de Van'da meydana gelen 7,2 büyüklüğündeki deprem de bölgede ağır hasara neden oldu. 30 Ekim 2020'de ise Ege Denizi'nde, Seferihisar açıklarında meydana gelen 6,6 büyüklüğündeki deprem, özellikle İzmir'in Bayraklı ve Bornova ilçelerinde büyük yıkıma yol açtı. Türkiye'nin yakın tarihindeki en ağır deprem felaketlerinden biri de 6 Şubat 2023'te Kahramanmaraş merkezli meydana gelen 7,7 ve 7,6 büyüklüğündeki iki deprem oldu; depremler başta Kahramanmaraş, Hatay, Adıyaman, Malatya ve Gaziantep olmak üzere geniş bir bölgede etkili oldu.

Peki, bütün bunlara rağmen deprem gerçeğiyle karşı karşıya olmadığımız zamanlarda onu ne kadar hatırlıyor ve olası bir depreme ne kadar hazırlanıyoruz? Geçmişte yaşadığımız depremler ise bize aslında ne kadar çabuk unutulabilişimizi gösteriyor.

Çünkü deprem olduğunda ne yapacağımızı bilmek kadar, deprem olmadan önce ne yaptığımız da önemli. Elbette depremden korunmanın en temel adımı uygun bölgelere sağlam yapılar yapmak ancak bu durum bizim bireysel sorumluluğumuzu göz ardı ettirmemeli. Örneğin yaşadığımız binanın risk durumunu araştırıyor, gerekli kontrollerin yapılmasını talep ediyor muyuz? Deprem çantalarımız hazır mı? Devrilme ya da düşme riski bulunan dolapları, rafları ve eşyaları duvara sabitledik mi? Yoksa deprem gündemden uzaklaştıkça, hazırlıklarımızı da erteliyor muyuz?

Deprem konusunda ihtiyacımız olan şey, aslında yeni bilgiler öğrenmekten çok, bildiğimiz bu gerçeği gündelik hayatımızın bir parçası haline getirmek. Çünkü deprem gerçeğini bilmek tek başına yeterli değil; önemli olan bu bilgiyi önlem almaya dönüştürebilmek. Bu düşünceden yola çıkarak, geçtiğimiz günlerde hem deprem gerçeğini hafızalarımızda tazelemek hem de depremlerde hayatını kaybeden vatandaşlarımızı anmak amacıyla "YARIN: 17 AĞUSTOS" adlı küçük bir tiyatro oyunu sahneledik. Hazır sırası gelmişken oyuncu kadrosunu da belirtelim. Oyunun yazarı: Anıl ÜLKER. Oyuncu kadrosu ise; Ceyda DONMA, Melisa AKÇATEMİZ, Nurullah KELLEÇİ, Rabia Özlem ARIN, Zeyneb BİLAL. Oyunda deprem öncesinde sıradan bir gün geçiren insanların hayatlarını depremle birlikte

nasil değişebildiğini ele aldık. Asıl vurgumuz ise alınması gereken deprem önlemlerinin bilinmesine rağmen ertelemeye devam edilmesi idi. Bu nedenle oyunumuzda yalnızca depremi hatırlatmayı değil, bildiğimiz gerçeği ertelemekten hayata geğirmeyi de vurgulamak istedik.

Böylece “Yarın yaparım, yarın hallederim, yarın ararım, yarın giderim, yarın bitiririm, yarın alırım...” derken günlük hayatımızda ertelediğimiz pek çok şey gibi, deprem hazırlıklarını da bir başka güne bırakışımızı sahneye taşıdık. Oyun aracılığıyla tam da bu erteleme hâline dikkat çekmek ve deprem olmadan önce atabileceğimiz küçük ama önemli adımları yeniden düşünmemizi sağlamak istedik. Çünkü deprem olduğunda ne yapacağımızı bilmek kadar, deprem olmadan önce ne yaptığımız da önemli.

Depremle ilgili alınması gereken önlemlerde öncelikli olarak konuta uygun bölgeler seçilmeli, düzenli olarak yapı denetim kontrolleri yapılmalıdır. İkinci olarak ev sahipleri tarafından hasar-risk raporu talep edilmelidir. Bu gereklilikler bizim almamız gereken bireysel önlemlerin önemini kaybettirmemelidir. Evimizin içerisinde düşme riski bulunan dolap ve raf gibi eşyaları sabitlemeli, yaşam üçgeni belirlemeliyiz. Yetişkin olarak çok-kapan-tutun pozisyonunu öğrenip çocuklara aktarmalıyız. Deprem çantamızı hazır bulundurarak düzenli aralıklarla son kullanma tarihlerini kontrol etmeli ve gerekli değişimleri yapmalıyız. Deprem sonrasında güvenli bir alana geğebilmek için acil toplanma alanlarını önceden öğrenmeliyiz. Deprem sonrasında bulunduğumuz yerden güvenli bir şekilde çıkabilmek için yapılması ve yapılmaması gerekenleri öğrenmeli, asansörleri kullanmamız gerektiğini bilmeliyiz. Olası bir yıkımda enkaz altındayken neler yapabileceğimiz konusunda bilinçlenmeliyiz. Bir başkasının enkaz altında kaldığını gördüğümüzde tehlikeye yol açabilecek müdahalelerden kaçınarak uygun bir biçimde yardım etmeliyiz. Yaralanma ihtimaline karşın temel ilk yardım müdahalelerini öğrenmeliyiz.

Deprem önlemleri hakkında, oyun sonrasında seyirciyle gerçekleştirmiş olduğumuz röportajdan da herkesin bilinçli olduğu çıkarımına ulaştık. Ancak sıklıkla insanların, “Henüz önlem almadım.” cevaplarıyla karşılaştığımız bu durum da deprem sanki çok uzak bir zamanda gerçekleşecekmiş algısına kapıldığımızı gösterdi. O halde ders çıkaracağımız bunca olaya rağmen “Neden erteliyoruz?” sorusuna dönüyoruz.

Ertelemeyle ilgili Prof. Dr. Fuschia Sirois’in

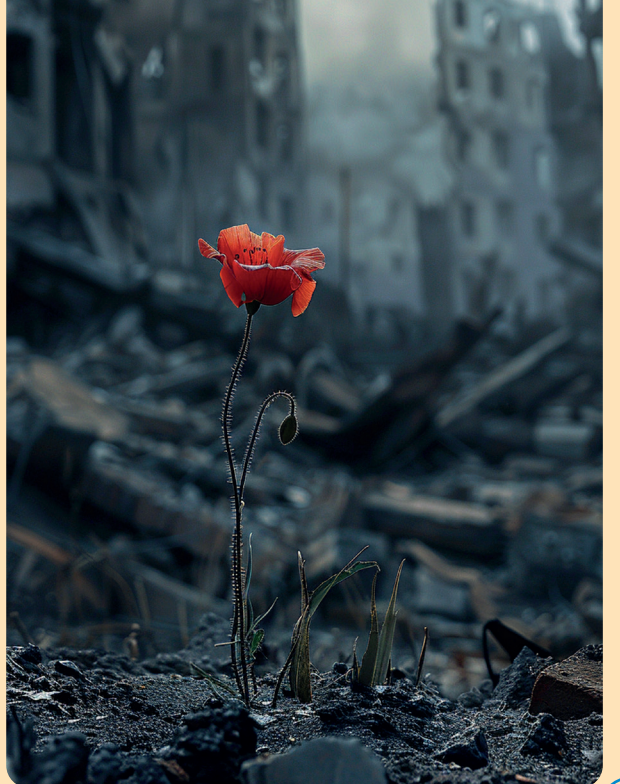
ifadesiyle, “Aslında görevden kaçınmıyoruz; o görevle ilişkili olumsuz duygulardan kaçınıyoruz.” Bu nedenle ertelemeyi bırakmanın ilk adımı, kendimizi yapmaya zorlamaktan önce, bizi o işten uzaklaştıran duyguyu fark etmek olabilir. Psikolog Timothy Pynchyl de ertelemeyi bir “öz-düzenleme sorunu” olarak tanımlıyor; yani mesele yalnızca zamanı iyi kullanamamak değil, o anda hissettiğimiz rahatsızlığı azaltmak için gelecekteki benliğimizin sorumluluğunu ertelemek. Buradan yola çıkarak asıl kaçındığımız şeyin deprem hazırlığı değil depremin ta kendisi olduğu çıkarımını yapabiliriz. Oysa depremin acı sonuçlarıyla karşılaşmamak için onu yok saymak yerine gerekli önlemleri alarak tahribatını azaltabiliriz.

“Deprem gerçeğini unutma, acıları unutturma; ancak asıl hayat kurtaran şeyin felaket sonrasında anmak değil, zamanında önlem almak olduğunu aklından çıkarma.”

Hayatımızda değerli olanların kıymetini bilmeyi onları kaybetmeden bileceğimiz günler için yaşamayı diliyorum. Yazımı oyunumuzdan bir alıntı ile tamamlamak istiyorum:

“Bugün 17 Ağustos. Çok önemli bir gün, Anmak için değil. Hatırlamak için değil. Korkmak için hiç değil. Hazırlanmak için. Sorumluluk almak için. Yaşamak için. Tıpkı 23 Ekim, 30 Ekim, 6 Şubat gibi... Asla unutmamalıyız.”

Yarın’a Erteleme!..

ROMANTİKA

Bir Ömrün Seyrüseferi

Ahmet ATIL / İnşaat Mühendisi

Atlas pavyonundaki bu sergi, Türk edebiyatının mavi gözlü devi Nâzım Hikmet'i ziyaretçileriyle buluşturuyor. Ziyaretçilerini zaman tüneline bir yolculuğa çıkaran bu kapsamlı sergi, sadece bir şairi yaşıtmıyor, aynı zamanda onun mücadelesini, aşklarını, dostluklarını ve geride bıraktığı kültürel mirasını modern bir dille yeniden canlandırıyor.

Salona girişte, hemen sol tarafta, Nâzım Hikmet'in doğumundan ölümüne ve sonrasına uzanan kronolojik bir hayat öyküsü karşımıza çıkıyor. Bu bölümde şairin hayatından kesitler, sürgün yılları, evlilikleri, memleket hasretini hissettiren orijinal belgeler, katıldığı Dünya Barış Konseyi toplantıları, kongreler, mektuplar ve fotoğraflar yer alıyor.

Bütün bunlar Nâzım Hikmet'i tüm insani yönleriyle, sevdalarıyla ve dostluklarıyla içimizden biri gibi hissettiriyor.

Serginin bir de dikkat çekici yönü var. Yapay zekâ canlandırmaları. Arşivciliği geleceğin teknolojisiyle birleştiren bu çalışma, Nâzım Hikmet'in sesini ve yeniden renklendirilmiş görüntüsünü günümüze taşıyor. Teknoloji sayesinde, şairin zamanın sarardığı şiirlerindeki o memleket özlemine ve ruhunu hissettiren bu canlandırma, başarıyla bir araya getirilmiş.

Sergide çok sayıda içerik, nesne ve bilgi özenle seçilmiş; bunlar belirli bir anlam, tema ve hikâye bütünlüğü içinde düzenlenip sunulmuş. Annesinin ve babasının soy ağacı şecereleri, İstanbul'un işgal yılları, açlık grevi yılları, hapiste geçen 12 yıl, Nâzım Hikmet'in "İzmir'e" adlı şiiri ve "Kuvâyi Milliye Destanı", şiirleri ve yazıları, Ara Güler'in arşivinden fotoğraflar ve anılar, tek oğlu Mehmet Hikmet'in resimleri, Moskova'da yaşadığı evden görüntüler ve Vera'ya yazdığı son şiiri ayrı ayrı ilgi çekiyor.

"ROMANTİKA / Bir Ömrün Seyrüseferi", yaklaşık 2.125 metrekairelik dev bir alana, fuaye dâhil 15 salona yayılıyor. Türkiye'den ve yurt dışından yaklaşık 25 kişi, kurum, arşiv ve özel koleksiyonun katkısıyla hazırlanan sergide yüzlerce fotoğraf, yüzlerce sayfa el yazması ve belge, nadir kitaplar, kişisel eşyalar, resimler, heykeller ve görsel-işitsel materyaller bir araya geliyor.

Serginin hazırlanması için Rusya Devlet Edebiyat ve Sanat Arşivi, Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı, Moskova Nâzım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı ve Ara Güler Arşiv ve Araştırma Merkezi gibi önemli kurumların arşivleri özenle açılmış. Vera Tulyakova Hikmet'in kendi arşivinden ve farklı özel koleksiyonlardan da pek çok değerli malzeme sergiye kazandırılmış.

Belki de en güzel tesadüflerden biri, serginin "Romantika" adını taşıması. Çünkü "Romantika", Nâzım Hikmet'in 1962'de tamamladığı ve bugün "Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim" adıyla bildiğimiz otobiyografik romanı için düşündüğü ilk isimmiş. Romanın hikâyesi İzmir'de başlayıp yine İzmir'de bitiyor; Nâzım'ın öyküsü de yaklaşık yüz yıl sonra yeniden İzmir'e dönüyor.

Serginin İzmir'le bağı bununla sınırlı değil. Nâzım Hikmet'in 1925'teki İzmir günleri, "Güneşi İçenlerin Türküsü" ve "Kuvâyi Milliye" ile kurduğu bağlar, serginin önemli anlatı eksenlerinden birini oluşturuyor.

Bir başka ilginç ayrıntı da Ara Güler arşivinden geliyor. Nâzım Hikmet, "Memleketimden İnsan Manzaraları"nın bir bölümü için Ara Güler'in bazı fotoğraflarını kullanmak istemiş; ama dönemin koşulları yüzünden bu fotoğraflar yayımlandığında Ara Güler'in adı geçememiş. Sergi hazırlanırken Ara Güler Arşivi'nde yeniden bulunan bu fotoğraflar da sergiye dahil edilmiş.

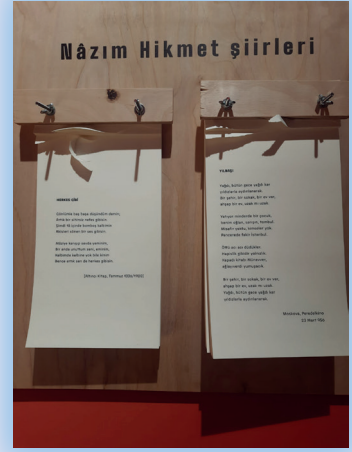
Serginin küratörlüğünü, yaklaşık 20 yıldır Nâzım Hikmet üzerine çalışan M. Melih Güneş üstleniyor; sergi tasarımı ise Ömer Durmaz yapıyor. Yapımı ve yönetimi Folkart tarafından gerçekleştirilen sergi, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ev sahipliği ve katkılarıyla hazırlanmış.

Eğer Nâzım Hikmet'i yalnızca kitapların arasındaki şiirlerden tanıyorsanız, bu sergi size bambaşka bir Nâzım gösterecek. Zaten Nâzım Hikmet hayranıysanız da daha önce hiç görmediğiniz belgeler, fotoğraflar, el yazmaları ve kişisel eşyalarla karşılaşmanın heyecanını yaşayacaksınız. Ama belki de en güzeli, Nâzım'ı yalnızca okumayacak, onun dünyasının içinde dolaşacaksınız.

Bir salondan diğerine geçerken zaman değişecek, İstanbul'dan İzmir'e, Anadolu'dan Moskova'ya, hapisane yıllarından aşklara, dostluklardan memleket özlemine uzanan koca bir ömrün içinde yolculuk edeceksiniz. Bir şiirin el yazmasına bakacak, bir fotoğrafın ardındaki hikâyeyi merak edecek, bir sesle yıllar öncesine gidecek ve serginin sonunda Moskova'daki mezarının karşısında bir an durup düşüneceksiniz.

Kısacası bu sadece "Nâzım Hikmet" hakkında bir sergi değildir. Nâzım'ın dünyasına açılan bir kapıdır. Siz de o kapıyı açın, içeri girin, zamanın içinden geçin, Nâzım'la yeniden karşılaşın. Çünkü bazı sergiler gezilir, bazıları ise yaşanır. İşte, "ROMANTİKA / Bir Ömrün Seyrüseferi" sergisi de kesinlikle yaşanması gerekenlerden.

Ve salonun çıkışında da Nâzım Hikmet'in Moskova'daki mezarının birebir maketi bizi uğurlamakta. Nâzım Hikmet'i ve bu sergiyi anlatmak hiç kolay değil. En iyisi görmeyenlere mutlaka görmelerini tavsiye ederim. Sergi 15 Ocak 2027 tarihine kadar gösterimde olacak. Emeği geçen herkese sonsuz teşekkürlerimle.

İzmir'in Vazgeçilmezi Çim Konserleri'nin Hikâyesi

İzmir'in Çim Konserleri, bir sahne ve önündeki seyirciden çok daha fazlasıdır. Çimlerin üzerine serilen bir örtünün etrafında paylaşılan dostluklar, birlikte söylenen şarkılar ve gökyüzüne yükselen coşku; bu kentin özgürlükçü, paylaşımcı ve sanata tutkun ruhunun en somut ifadesidir.

İnsanları birbirine hangi mekânlar, hangi ritüeller bağlıyor? Bir toplum mühendisinin en çok merak ettiği sorudur bu. Betonun, trafiğin ve ekranların ayrıştırdığı bir dünyada, on binlerce yabancıнын aynı çimde, aynı şarkıyı mırıldanarak buluşması planlanarak kurulabilecek bir şey değildir. Ama planlanarak korunabilir. Çim Konserleri tam olarak budur. Kentin sosyal dokusuna yatırım yapan bir kamusal tasarımıdır. Aşağıda İzmir'in artık vazgeçilmezi olan Çim Konserleri'ni inceleyeceğiz.

Çim Konserleri'nin gücü sanatçı listesinden önce mimarisinden gelir. Numaralı koltuk yok, VIP tribün yok, sınıf farkını gösteren bir yerleşim yok. Yerdeki örtü herkes için aynı büyüklükte. Sosyolojide buna "eşitleyici mekân" deniyormuş. Kişi statüsünü kapıda bırakıp kalabalığın sıradan bir üyesi olur.

Bu tasarımın topluma sağladığı kazançlar çok fazla. Aynı örtüyü paylaşan komşular, üniversiteli gruplar, emekliler ve aileler birbirini tanıma fırsatı bulur. Kentte güven duygusu, bu tür düşük riskli ve tekrarlanan temaslara büyür. Program bilinçli biçimde farklı yaşlara hitap eder. Bu yıl 65 yaş üstü vatandaşlar fuara ilk kez ücretsiz girdi, 7 yaş altı çocuklar da ücretsiz girdi. Torun ile dede aynı akşam aynı sahnenin önünde buluşabiliyor. Hemen şunu da belirtelim: fuar kapsamındaki etkinliklerin tamamı ücretsiz düzenlendi. Bilet fiyatları yükselirken canlı müzik bir ayrıcalığa dönüşme riski taşıyor. Ücretsiz konser bu eşitsizliği yumuşatır. İnsanlar bir parkı "bizim mekânımız" olarak yaşadığında onu korur, temiz bırakır, gelecek yıl tekrar gelir. Aidiyet buradan doğar. Fuar dokuz günde 560 bin 295 ziyaretçi ağırladı. Bu hareketlilik esnafa, ulaşım ve yerel üreticiye dokunur. Konserler de fuara gelenler için en güçlü çekim noktalarından biri. Bir kentin ortak anıları vardır: "O yaz, o konserde oradaydım." Bu cümleyi kuran insan kente daha güçlü bağlanır.

Bu yıl Çim Konserleri iki ayrı halka hâlinde yaşandı.

► Yaz serisi (Tarihi Havagazı Fabrikası, her gece 21.00, ücretsiz)	95. İzmir Enternasyonal Fuarı serisi (Kültürpark, 5-12 Eylül):
► 7 Temmuz: Merve Mete & İzBB Pop Orkestrası	► 5 Eylül: Emir Can İğrek
► 14 Temmuz: İzBB Smyrna Ensemble	► 6 Eylül: Levent Yüksel
► 21 Temmuz: Enes Kunduracı	► 7 Eylül: Yıldız Tilbe
► 28 Temmuz: Evrim Özkaynak	► 8 Eylül: Mert Demir
► 4 Ağustos: Duo Cuba & Margarita	► 9 Eylül: Model
► 11 Ağustos: Fulya Atıl	► 10 Eylül: Gülşen
► 18 Ağustos: Sedat Yüce	► 11 Eylül: Teoman
► 25 Ağustos: Dolce Band	► 12 Eylül: Semicenk

Bir başka noktadan bakınca sanatçı seçimleri için tek tek seçim gerekçesi açıklanmadı, ama listeye bakınca bir tasarım mantığı okunuyor. Şöyle: program pop müziğin sevilen isimlerinden rock müziğin köklü temsilcilerine, alternatif sahnenin yükselen yıldızlarından rap ve pop dünyasının dikkat çeken sanatçılarına uzanıyor. Levent Yüksel, Yıldız Tilbe ve Gülşen ile gelen nostalji ve ortak repertuar, annelerin ve babaların sevdiği şarkıları sahneye taşıyor. Emir Can İğrek, Mert Demir ve Semicenk gibi isimler gençleri çimlere çekiyor. Teoman ve Model ise rock ve alternatif dinleyicisinin kentle buluştuğu akşamları oluşturuyor.

Çim konserinde başarı ölçütü sahnedeki gösteriden çok kalabalığın birlikte şarkı söylemesidir. Seçilen sanatçıların çoğu, herkesin sözlerini bildiği şarkılara sahip. Bu da "izleyici" ile "topluluk" arasındaki farkı siliyor. Bu yıl biz de ŞTT olarak oradaydık. Gerçekten bağıra bağıra şarkı söyledik.

Model'in konseri 9 Eylül'e, yani İzmir'in kurtuluş gününe denk getirildi ve kurtuluş coşkusu fuar atmosferinde yaşandı. Model de İzmirli bir topluluk öyle güzel örtüştü ki, konserinde dile getirdi zaten. Kentin tarihsel belleğini popüler kültürle buluşturan akıllıca bir yerleştirme.

Yaz serisinde İzBB Pop Orkestrası ve İzBB Smyrna Ensemble gibi kentin kendi topluluklarına yer verilmesi, kamusal kurumun kendi sanatçılarını büyük kitleyle buluşturması açısından değerli. Duo Cuba & Margarita gibi dans ve müziği birleştiren isimler de programa çeşitlilik kattı.

İyi tasarlanmış bir kamusal ritüel kendiliğinden ayakta durmaz, bakım ister. Kalabalık güvenliği, gece ulaşımı, çim alanın korunması ve temizlik bu yüzden organizasyonun görünmeyen omurgası. Fuar için toplu ulaşım ek seferler planlanması bunun somut örneği. Çim Konserleri'nin kentin vazgeçilmezi olmasının nedeni de, eğlenceyi sıradan bir hizmet olarak değil, ortak bir yaşam altyapısı olarak ele alması.

Çimlerin üzerine serilen bir örtü küçük bir nesne gibi görünür. Ama yüz binlerce örtü bir arada bir kenti dokur.

13. genç-İMO Yaz Eğitim Kampı

31 / 5 İzmir-Özdere
Ağustos Eylül 100. Yıl Gençlik ve Spor Yerleşkesi

genç-İMO 13. Yaz Eğitim Kampı
31 Ağustos-5 Eylül 2026
tarihleri arasında
İzmir Özdere 100. Yıl Gençlik ve Spor
Yerleşkesinde
düzenlendi.

On Üç Yıllık Bir Dayanışma: genç-İMO Yaz Eğitim Kampı Üzerine

Tamer ÖZŞEKER

Foça’da bir sürü çadır kuruyorduk. Yıl 2009, Polen Tatil Köyü’nün nar ağaçları arasında, denizi berrak bir koyda. O zaman genç-İMO daha iki yaşındaydı, Öğrenci Üye Yönetmeliği daha yeni yayımlanmıştı, kimse “13. Kamp” diye bir şeyden bahsedeceğimizi hayal bile edemiyordu. O zamanlar, kamp için belki yüz kişi bile bulunamayacağı düşünülüyordu; kampa iki yüzden fazla başvuru geleceğini ise kimse tahmin edememişti. Tabii bunu sonradan öğrendim. Evet, on üç yıldır sürüyor bu kamp. Sadece “Pandemi” döneminde zorunlu ara verildi.

Gelin başından anlatayım. İlk yıllarında meslek eğitimine daha çok ağırlık verilirdi. Örgütlülük o zaman da önemliydi aslında, ama bir eğitim kampı olduğu için mesleğe dair konular öne çıkıyordu. Sanat ağırlıklı çalışmalar da vardı arada, fakat bunlara şimdiki gibi uzun zaman ayrılmazdı. Sadece molalarda, gençlerin kendi başına ilgilenebileceği köşeler oluşturulurdu.

Burada iki kişiye ayrı bir parantez açmalıyım. Sayın Ayşegül Bildirici Suna ve Sayın Ali Necati Koçak. Programın aksamaması için ellerinden geleni yaparlardı. Hayır, bu kadarından bahsetmek hiç adil olmaz. Katılımcılar için zorlu süreç gibi gelebilir o zamanki kamplar ama ikisi de hayat kurtaran cankurtaran gibiydiler. Aklınıza gelebilecek tüm sorunları çözmek için var güçleriyle çalışan iki cengâver. Ya da siz nasıl dersiniz. Gerektiğinde ekonomik destek verir, gerektiğinde fiziksel güçlerini ortaya koyar, imkânı kısıtlı olan duş, tuvalet gibi yerlerin kullanılması için odalarını hizmete açar, hatta zaman zaman psikolog unvanlarına bürünüp gençlerin sorunlarına çare arar, ailelerini arar, başlarını omuzlarına koymalarına izin verirlerdi. Hayretle izliyorduk. O dönemlerde uzun zaman kamplarda görev alan halk oyunu atölyesi hocamız Sevilay Özkırlı Acar, fotoğrafçılık atölyesi hocamız Baki Suiçmez ve tiyatro/sinema atölyesi hocası olarak ben de oradaydık. Sonra bizler de alıştık. Kişisel alanlarımızda zaten açık olan kalplerimizi kampta da açtık herkese. Ve hâlâ kapanmadı. Şu üçlüyü de yazmadan geçmeyelim. Eylem Ulutaş Ayatar, o zamanlar İzmir Şubesi’nin sekreteryasını üstlenmişken aynı zamanda kampların İzmir organizasyonunu da üstlendi. Eylem’in yalnızca çalıştığını söylemek yeterli değil, her kullanılan malzeme için öyle titiz davranıyordu ki, ben birebir şahidim. Ardından aynı görevi aynı özveriyle Hazal Canpolat Işık ve şimdilerde de Barış Korkmaz üstlendi. Geçmişte kamplarda coşkuyla birlikte çalıştığım tüm dostlarımı sevgiyle selamlıyorum. Hatta birkaçının adını yazmamda sakınca yok sanırım. Turgay Tanülkü, Emrah Güney, Ahmet Antmen, Erhan Öztürk, Emel Kıran, Esin Açıl, Hakan Koçak, Şafak Altan, Ebru Öztürk, Mehmet Bilber, Mehmet Oflazoğlu, Ozan Kara, Ercan Bozkurt, Onur Aktolun, Gökay Başcan, Cem Bıçakçı, Murat Tobal, İlayda Sorgun ve daha niceleri. Bir de atölyelerde bizi yalnız bırak-

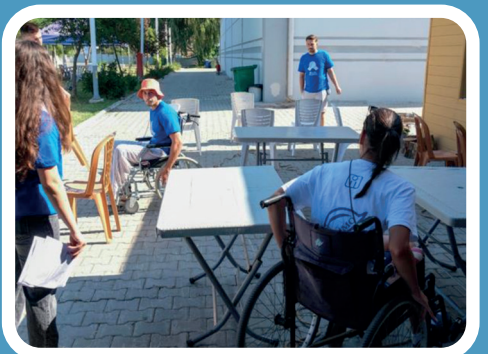
mayan, destek olan gençlerden Anıl Ülker, Burak Elmalı, Buğra Elmalı, Salih Emre Tomakin'i de analım.

Bu arada bir detayı anlatmadan geçmeyelim. Bu hocalarımızın neredeyse hepsi denize atılmıştı. Bu bir adetti: kampa ilk giren kişi mutlaka karga tulumba yakalanır, "Yaşasın Örgütlü Mücadelemiz" sloganıyla denize atılırdı. İstisnasız. Yönetim kurulu üyeleri hatta gelen konuklar bile. Bu, uzun zaman ritüel olarak yapılan bir eylem oldu. Denizden uzak bir yerde kamp yapılana kadar.

On altı yıl oldu aradan geçeli. O çocuklardan bazıları şimdi Oda yönetiminde, bazıları kendi öğrencilerini bu kampa gönderiyor. Bazıları, kamp organizasyonunda yer aldı ya da hâlâ alıyor. Koray Güler, Ceylan Özkul, Yalçın Çiftçi, Ufuk Akın, Serhat Fırat, Melike Yıldırım Fırat, Tekin Karsan, Yıldız Dide Karsavuranoğlu, Burak Özdemir, Atakan Yasin Atan, Kemal Şahin ve adlarını yazamadığım onlarcası... Ve tabii ki tüm taşımacılığı sadece araçla değil bedenleriyle de yapan Hakan Göltaş ve Sedat Taylan... Ben ise, kendi adıma yazmış olayım, hâlâ oradayım, geçen sene de buz kırıcı oyunlar oynattım, kısa film ve tiyatro atölyesini yürüttüm. Belki de bu yüzden bu yazıyı yazmak bana düştü, çünkü aradan geçen on üç kampın hepsinde bir şekilde vardım.

Bu yazıyı yazarken bir sürü dosya, yazı, program çıkardım önüme. İlk kampın programına bakıyorum şimdi. Aziz Konukman "Mühendis, Gelecek ve Kriz" diye anlatıyor, çünkü 2008 krizinin tozu daha dumanı üstümüzdeydi. Mustafa Yalçiner ve Oğuzhan Müftüoğlu 68 kuşağından bugüne barışı konuşuyor. Bir panelde Kürt açılımı süreci masaya yatırılıyor, (Bunu biz o zamanlar konuşmuştuk) bir başkasında hidroelektrik santraller ve su politikaları tartışılıyor, Yortanlı Barajı'na teknik gezi düzenleniyor. O kampın ruhu buydu, gençleri doğrudan ülkenin büyük tartışmalarının içine çekmek, onları meslek odasıyla, TM-MOB ile ve hatta siyasetle tanıştırmak.

2014'te, altıncı kampta, hava değişmişti. Soma'dan birkaç ay sonrasıydı, kamp gecelerinden birinde "16 Ton" belgeseli gösterilmişti. Adını, madencilerin ağır çalışma koşullarını anlatan dünyaca ünlü "Sixteen Tons" (16 Ton) adlı işçi şarkısından alan bu belgeseli Ümit Kıvanç çekmişti. Çok etkiliydi. Herkes soluksuz izlemişti, sonra mumlarla bir anma yapılmıştı, kum üstüne "Soma" yazılmıştı hep birlikte. Tartışma gruplarında sosyal medya ve sansür, kentin metalaşması gibi başlıklar vardı. Aynı kampta "Farklarımız ve Biz" adında bir söyleşide toplumsal cinsiyet ve cinsel yönelim konuşulmuştu, hayret; iyi ki o zamanlar kamp kapatılmamış. Kadın mühendis adaylarına özel bir oturum açılmıştı. O yıllarda gençlik, sokağın, meydanın, işçi ölümlerinin gölgesinde büyüyen bir gündemle geliyordu kampa. Tartışmak, itiraz etmek, meydan okumak gençliğin doğal dili gibiydi.

Sonra bir kesinti oldu. Yukarıda da yazmıştım, pandemi. Kamp on üç yıllık tarihinde ilk kez zorunlu olarak ara verdi. Çadırlar bir süre kurulmadı, ateş bir süre yanmadı.

Kamp geri döndüğünde dünya da değişmişti. Son yıllardaki programlara bakınca artık gündemin merkezinde “Mühendislikte Kadın ve Kadın Hareketi” var, “Flört Şiddeti” üzerine ayrı bir seminer var, “Şubat Depremi: Meslektaşlarımızın Yaşadığı Zorluklar” başlığı var. “Depreme Hazırlık mı, Ranta Hazırlık mı?” diye soran bir oturum var, çünkü artık deprem bu ülkede uzak bir ihtimal değil, meslek odasının her toplantısında konuşulması gereken bir sorumluluk alanı. Bir yanda da “Mühendislikte Yapay Zekâ Uygulamaları ve Etiği”, “Savaşların Teknolojiye Etkisi” gibi başlıklar var artık, çünkü gençlik büyürken karşılaştığı tehdit artık sadece bir baraj ya da bir maden ocağı değil, ekranın öbür ucundaki algoritma, dünyanın öbür ucundaki savaş.

Bu yılki, on üçüncü kampta da aynı çizgi sürdü. Toplumsal cinsiyet eğitimi, meslek etiği ve hukuki sorumluluklar, yapay zekâyâ giriş, “Başka Bir Gelecek Mümkün mü?” başlıklı bir oturum... Ve uygulamalı “farkındalık çalışmaları”. İlk zamanlarda seminerler şeklinde yapılırken, artık başka bir boyut aldı. Konuyu uzun zamandır neredeyse tüm İzmir’e uygulayan Elim Sende ekibinden Anıl Ülker, Berna Yurdusev Payamlıdağ, Dilara Şengel, Berkay Deryal ve Saygın Korkmaz, pandemiden sonra bu çalışmayı kampta da uygulamaya başladılar. Etkili bir çalışma ve geri dönüşleri oldukça olumlu.

Eskiden ülkenin büyük siyasi tartışmalarını doğrudan masaya yatıran o geniş panel dili, yerini daha somut, daha mesleki, daha “hayatta kalmaya” dönük başlıklara bırakmış durumda. Farkındalık çalışması da dahil buna. Bu bir kayıp mı, yoksa gençliğin kendi çağına verdiği dürüst bir cevap mı, emin değilim. Ama şunu görüyorum, eskiden gençlik “büyük resmi” tartışırdı, şimdi “kendi hayatını nasıl kuracağını” tartışıyor. Belki de bu, koca bir on altı yıllık siyasi ve toplumsal yorgunluğun gençlik üzerindeki en sessiz izi. Biliyorum, hayır diyenler çıkacaktır ve hatta linç bile yiyebilirim. Ama bu benim gözlemim.

Yine de değişmeyen bir şey var, gençliğin eğlenme, bir araya gelme biçimi. İlk kampta tüplü dalış atölyesi vardı, akşamları kamp ateşi etrafında toplanılırdı, elle hazırlanan bir kamp gazetesi çıkarılırdı. Bugünse “hazine avı”, “karaoke gecesi”, bilgi yarışmaları var. Araçlar değişti ama amaç aynı kaldı, telefonu bir kenara bırakıp çadır/oda arkadaşınla aynı sofrada yemek yiyip aynı işi paylaşıp birbirini tanımak. Bugünün gençliği günün büyük bölümünü bir ekranın içinde geçiriyor olabilir, ama kampa geldiğinde hâlâ aynı şeyi istiyor, dokunmak (bu da biraz şaibeli, artık ebe sende oyunu oynarken bile temas etmek tacizi akıllara getiriyor galiba, bunu uzmanlara sormak lazım), birlikte gülmek, gece yarısına kadar bir ateşin etrafında oturmak.

Belki de bu yüzden hâlâ her yıl belli sayıda genç bu kampa geliyor. Çünkü dışarıda giderek yalnızlaşan, giderek bireyselleşen bir hayat kuruluyorken, kamp onlara hâlâ bir arada olmanın, birlikte bir şey inşa etmenin ne demek olduğunu hatırlatıyor.

Bütün bu on üç kampın en kalıcı mirası, bana kalırsa, hiçbir programda tek başlık olarak yer almayan bir şey. İlk kamptan bu yana kampın idaresi, yine gençlerden oluşan bir Konsey’in elinde. İlk yıllarda yönetimden ve hocalardan gelen yönlendirmeler daha ağırlıktaydı, kimse emir vermezdi ama tecrübe aktarımı daha yoğundu. Bugün ise bütün idare, bütün disiplin, bütün program akışı gençlerin elinde. Atölyelerin nasıl olacağını, serbest zamanların nasıl geçeceğini bile kendileri kararlaştırıyorlar.

Bu yılki temamız dayanışmaydı. Ne yazık ki dayanışma kavramını atölyelere yeterince erken yansıtamadık, konular birbirinden biraz kopuk kaldı. Ama asıl dayanışma zaten bir başlıkta değil, bu görünmeyen özyönetimde saklı. Kampın içindeyken pek fark edilmiyor bu, ama dışarıdan bakınca gerçekten inanılmaz bir dayanışma süreci görülebiliyor.

On altı yıl önce bir çadır kurmuştuk Foça’da. Bugün belki çadır değil ama farklı bir sahilde, farklı bir kuşakla bir araya geliyoruz. Aradan geçen her kamp, dışarıdaki dünyanın hangi yükü taşıdığını bu gençlere bıraktığını gösterdi bize: Kriz de olsa, maden faciası da olsa, deprem de olsa, yapay zekâ da olsa. Ama her seferinde aynı şeyi de gördük: Gençler bu yükü birlikte taşımayı biliyor. Kamp bittiğinde eşyalar toplanıyor, kutulara yerleştiriliyor ama o dayanışma hiç toplanmıyor, her yıl bir sonrakine taşıyor.

Biliyorum çok isim dolu bir yazı oldu. Ve daha yazamadıklarım, belki de yaş nedeniyle adını hatırlayamadıklarım var. Lütfen af ola. Ama bu işin devam etmesini sağlayan, özveriyle çalışan kişilerin isimlerinin arada kaynamasını, kaybolmalarını istemedim. Derli toplu bir yerde bulunsun istedim. Şimdiye kadar görev alan tüm konseylere, konseyle uyum içinde çalışan tüm katılımcı inşaat mühendisi öğrencilerine kendi adıma teşekkür ederim. Gençlere inanılmaz bir deneyim fırsatı sunan, bunun ilk günden beri sürdürülebilirliğini tüm sorumlulukları üstlenerek gerçekleştiren ve öncelikle ev sahipliği yapan İzmir Şubesi’ne ve tüm İMO yönetimlerine ayrı bir teşekkür...

Omuz Omuza: genç-İMO Kampları Bize Ne Anlatıyor?

Onat Buğra KARADEMİR
genç-İMO 16. Dönem Öğrenci Konseyi Başkanı

Sanat Tozu'nun değerli okurlarına ve Şantiye Tozu'nun arkasındaki o büyük emekçi ekibe kucak dolusu sevgiler.

Üçüncü sezonunuzun ilk sayısında, hele bir de konumuz bizim için çok özel olan “kamp” olunca, bu sayfalarda yer almak bizi gerçekten çok heyecanlandırdı. İzmir Şubesi'nin bu kıymetli yayınında sesimizi duyurabilmek, dayanışmanın aradaki kilometreleri nasıl sıfırladığını bir kez daha gösteriyor.

Öğrenci arkadaşlarımızla bir araya geldiğimiz o sohbet ortamlarında hep aynı soruyla karşılaşıyoruz aslında: “Nedir bu konsey, tam olarak ne yapar?” Cevabı basit gibi görünse de taşıdığı anlam bizim için çok büyük. Ülkenin dört bir yanında aynı amfilerde dirsek çürüten, aynı sınavlardan terleyerek çıkan, staj yeri ararken benzer sıkıntıları çeken ve mezuniyet yaklaşınca “Şimdi ne yapacağım?” kaygısını omuzlayan inşaat mühendisliği öğrencileriyiz biz. Konsey dediğimiz yapı işte tam olarak bu binlerce öğrencinin ortak aklı, ortak sesi ve en önemlisi vicdanıdır. Bizim gözümüzde konsey yönetimi veya başkanlık hiçbir zaman süslü bir unvan olmadı. Aksine, ağır bir sorumluluktur bu. O çok sesliliğin içinde ahengi yakalamak ve bu devasa ağda hiçbir sıra arkadaşımızın kendini yalnız hissetmemesi için omuz omuza vermektir.

Gelelim işin kalbine, yani kamplarımıza ve temanın nasıl ortaya çıktığına. Açıkçası bu temayı bizler öyle masa başında toplanıp belirlemedik. Dönemin ruhu, içinden geçtiğimiz zor şartlar ve sıra arkadaşlarımızın gözündeki o ihtiyaç, temayı bize adeta kendi kendine fısıldadı. Bu yüzden bu yıl kampımızın mottosunu tek bir kelimeye sığdırdık: Dayanışma.

Neden dayanışma derseniz... Çünkü herkesin kendi gemisini kurtarmaya itildiği, bireyselleşmenin sürekli övüldüğü bir düzende giderek yalnızlaştığımızı fark ediyoruz. Akademik hayatta olsun, sosyal yaşantımızda olsun birbirimize tutunmaya, o yan yana durmanın verdiği sıcaklığa her zamankinden daha çok ihtiyacımız var. Bizler amfilere girip sadece statik, mukavemet ya da zemin mekaniği öğrenip çıkmıyoruz. Ya da en azından, sadece formüllere ve betonarme hesaplarına sıkışıp kalmamamız gerekiyor. Sonuçta yaptığımız ve gelecekte yapacağımız her işin ucunda doğrudan insan hayatı var, toplumun güvenliği var.

genç-İMO kampları tam da bu noktada devreye giriyor ve o eksik kalan parçaları tamamlıyor. Memleketin bambaşka köşelerinden gelen, belki normal hayatta yolları hiç kesişmeyecek sıra arkadaşlarımızla aynı sofraya oturup ekmeğimizi bölüştüğümüz yerler buralar. Gecenin ilerleyen saatlerinde ortak mesleki kaygılarımızı konuşuyoruz. Bir de bakıyoruz ki, ülkenin bir ucundaki öğrencinin derdi neyse diğer ucundakinin derdi de birebir aynı. Yani bu kamplar öyle sadece gelip yorgunluk attığımız sıradan tatil molaları değil. Mesleki ve kültürel anlamda birbirimizi beslediğimiz, gerçekten çok güçlü alternatif bir okul.

Peki konsey olarak biz bu işin neresindeyiz? Tam mutfağındayız aslında. Etkinliklerin planlanması, atölyelerin içeriği, “Hangi konuyu konuşursak arkadaşlarımızın yarasına merhem oluruz?” tartışmaları... Hepsi haftalar süren o uzun fikir alışverişlerinin bir sonucu. Fakat inanın, alana gidip kamptaki odalarımıza yerleştiklerimizde, insanların yüzündeki o “iyi ki gelmişim, yalnız değilmişim” ifadesini görmek ayların bütün yorgunluğunu silip süpürüyor. Birlikte üretmenin, bir sorunu saatlerce tartışıp çözüm için yan yana durmanın verdiği o özgüveni hiçbir ders kitabında ya da teknik şartnamede bulamazsınız.

Kampın bize en büyük faydası da bu oldu zaten: Bize asıl gücümüzü ve yan yana gelirse neleri değiştirebileceğimizi tekrar hatırlattı.

Tabii hazır söz hakkı bulmuşken içimize dert olan bazı şeyleri de söylemeden geçmek olmaz. Eğri oturup doğru konuşalım; bizim tek derdimiz zor geçen vizeler, finaller değil. Bizim asıl derdimiz, her geçen gün içi biraz daha boşaltılan nitelikli eğitim hakkımız. Ekonomik zorluklar yüzünden barınma sorunu çeken sıra arkadaşlarımızın o çaresizliği mesela... Bizim derdimiz, liyakatin gerçekten ön planda olduğu, güvenli yapıların inşa edildiği bir gelecekte mesleğimizi hakkıyla ve onurumuzla yapabilmek. Ülkemizin bir deprem ülkesi olduğu bu kadar acı bir şekilde yüzümüze çarparken, biz genç inşaat mühendisi adayları taşıdığımız o ağır yükün çok farkındayız. Ve gayet iyi biliyoruz ki bu devasa yükü ancak dayanışmayla, bilimin ışığında ve rantı değil halkı düşünerek kaldırabiliriz.

Umarız bu yazı, sayfaları çeviren her bir sıra arkadaşımızın içinde o dayanışma hissinden ufak da olsa bir kıvılcım yakar. Bize bu güzel kürsüyü açan İzmir Şube'ye, aylarca süren kamp hazırlık sürecinde gecesini gündüzüne katarak çalışan genç-İMO ekibine, desteklerini bizden hiçbir zaman esirgemeyen İMO Genel Merkezi'ne ve Sanat Tozu'na emek veren herkese yürekten teşekkür ederiz.

Yeni yayın döneminizin hepimize ilham vermesini ve çok başarılı geçmesini diliyoruz.

Dayanışmayla, umutla ve hep bilimle kalın!

Unutma, sen varsan genç-İMO var!

Ortak Ritimde Var Olmak: Sahneyi Birlikte Dokumak

Cem BİÇAKCI

İzmir'in o kavurucu yaz sıcaklığının ortasında, Özdere'nin poyrazla serinleyen o şirin, huzurlu kıyısına adım atıp valizimi odaya bıraktığımda; kendimi gençlerin sıcak karşılama ve enerjik sohbetlerinin içinde buldum. Önümüzdeki beş günün yalnızca adımları saymaktan ibaret olmayacağını o an biliyordum. TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası'nın düzenlediği 13. Genç-İMO Yaz Eğitim Kampı, Türkiye'nin dört bir yanından gelen genç beyinleri bir araya getirirken; ben de bu kolektif yapının içerisinde Latin dansları atölyesiyle yerimi aldım.

Kampın atmosferi başlı başına hiyerarşisiz bir aradalık örneği idi. İMO yöneticileri, atölye eğitmenleri ve Türkiye'nin dört bir yanından gelen öğrenciler; istisnasız herkes üzerinde o simgesel logo bulunan aynı Genç-İMO tişörtlerini giymişti. Protokol duvarlarını tamamen yıkan bu yaklaşımda mesleğin büyükleri, gençlerin arasında sohbetlere katılıyor, atölyeleri ve ortaya çıkan şovları büyük bir gururla izliyordu. Hiçbir ayrıcalık beklemeden alanda var olan bu yapı gençlere omuz verirken, ben de bir eğitmen olarak tüm bu ekosistemde gençlerin potansiyelini tetiklemek, onlara ilham olmak için elimden gelenin en iyisini ortaya koymaya odaklandım.

Atölyemizde ilk iki gün salsa teknikleri ve ritimle ısınmayla geçerken, sonraki iki gün bachata derslerine geçtik. Ancak asıl vuruş noktası, hareketlerin öğretilmesinden öte, ortak akılla yürütülen kolektif çalışma disipliniydi. Katı yönlendirmeler yerine ufak dokunuşlarla rehberlik ettiğim süreçte; müzik seçiminden koreografinin akışına kadar her tercihi gençlerle omuz omuza, ortak bir iradeyle belirledik. Bu özgürlük alanı, gençlerin süreci tamamen sahiplenmesini sağladı; öyle ki günlük 1,5 saatlik çalışma süresi yetmedi, akşam dinlenme saatlerini dahi gönüllü olarak ortak provalara dönüştürdüler.

Bu kolektif ruh ve imece kültürü sadece dans pistiyle sınırlı kalmadı. Kamp genelinde sabah, öğle ve akşam yemeklerinin sorumluluğu her gün farklı bir atölye ekibi tarafından üstleniliyordu. Nöbet sırası bir günün akşam yemeğinde bizim dans ekibine geldiğinde, yemek dağıtım tezgâhının arkasına geçen ekibimiz yerinde duramıyor; yemek dağıtırken bir yandan dans ediyor, sıradaki arkadaşlarına ritim aşılıyordu. Mutfaktan sahneye taşan bu coşku, hayatı ve sorumlulukları neşeyle ortaklaştırmanın en somut örneği idi.

Ortak emek ve bu kolektif bilinç bir kez ateşe verildiğinde, ortaya çıkan şey basit bir gösteri değil, doğrudan bir aradalığın sahiplenilmesi oldu. Birlikte seçtiğimiz müziğin her notasında, akıtılan ortak terin ve yan yana durabilmenin imzası vardı.

“Sahne, bireysel gösterilerin değil; ortak emeğin, yan yana durabilmenin ve omuz omuza üretilen estetiğin tescillendiği kolektif bir alandır.”

Cuma akşamı sahneye çıktığımızda, o yoğun emeğin somutlaşmış halini hep birlikte sunduk. Yönergeleri ezberlemiş bireyler değil; müziğini kendilerinin seçtiği, koreografisine ortak emek verdikleri şovlarını muazzam bir özgüven, gurur ve katıksız bir başarımlık hissiyle sergileyen genç bir irade vardı sahnede. Gösteri bittiğinde yükselen alkışlar; sadece sergilenen dansa değil, hiyerarşisiz bir dayanışmayla ve karşılıklı ilhamla var edilen ortak başarıya verilmişti.

Gençlerin birbiriyle kurduğu bu yatay ilişki ağı ve kolektif üretim deneyimi, günümüz dünyasının izole edici kültürüne verilmiş en estetik cevaptır. Dans atölyesinde yakaladığımız bu ruh; birlikte üretmenin, yan yana durmanın ve eşit bir hızda geleceğe adım atmanın mümkün olduğunu bir kez daha kanıtladı.

Geleceğin İnşaatçılarına Farklı Bir Kadrajdan Bakmak

13. Genç İMO Yaz Kampı'nda Fotoğrafçılık Atölyesi

Murat Topay/Fotoğraf Atölye Eğitmeni

Geçtiğimiz yıl gelen o içten davetle başlayan ve zihnimde unutulmaz izler bırakan 12. Genç İMO Yaz Kampı macerasının ikincisi için yeniden yola çıktığımda içimde tarifi zor bir heyecan vardı. 31 Ağustos - 5 Eylül tarihleri arasında, İzmir'in incisi Özdere'de gerçekleşen bu geleneksel buluşma, benim için sadece bir fotoğrafçılık eğitimi değil, geleceğin mühendisleriyle yeniden bağ kurma fırsatıydı. Kendi aracımla sabahın erken saatlerinde Özdere Spor Tesisleri'ne vardığımda karşılaştığım tanıdık yüzler, doğru yerde olduğumu bana bir kez daha fısıldadı.

Türkiye'nin dört bir yanından gelen inşaat mühendisi adayı gençlerin kampa heyecanla giriş yapışını, odalarına yerleşme telaşını izlerken kendimi bir anda geçen yılın tatlı acemiliğini düşünürken buldum. Geçen sene 10 gün süren kamp, bu yıl daha yoğun ve dinamik bir yapıyla 5 güne indirilmişti. Süre kısaydı ama gençlerin öğrenme iştahını bildiğim için içim rahattı. Nitekim kampın ilk günü yapılan tanışma toplantısının ardından atölye seçimlerine geçildiğinde, tiyatro, modern dans ve gazetecilik gibi harika disiplinlerin arasından sıyrılıp fotoğrafçılık atölyemize katılan 18 pırl pırl gençle yolumuz kesişti.

Kampın ritmi muazzamdı; sabahları İzmir'in vazgeçilmezi gevrek ve boyozla yapılan kahvaltılarının ardından gençler teknik seminerlerine koşarken, biz de seminer sonrası fotoğrafçılık atölyemiz için dışarıda sakin bir köşede toplanıyorduk. Onlara ilk söylediğim şey şu oldu: "Fotoğrafçılık bu kadar kısa sürede tamamen öğrenilmez; ancak fotoğraftaki en önemli şey kompozisyonudur. Kompozisyonun en etkili yöntemi ise hayata ve objelere farklı bakış açılarıyla bakabilmektir."

Bu felsefe, sadece iyi bir vizör kullanıcısı olmak için değil, aslında bir mühendisin tüm yaşamı boyunca sorunlara ve dünyaya yaklaşımı için de temel bir anahtardı. Gençleri serbest bıraktığımda, herkesin yürüdüğü ya da durduğu olağan yaşam standartlarındaki bakış açısını yıkmalarını istedim. Kimi bir çiçeğin önünde eğilerek perspektif arıyor, kimi kamp panolarındaki logolarla kompozisyon deniyor, kimi de arkadaşlarını model yaparak ışığı yakalamaya çalışıyordu. Kampın en özgür atölyesiydik; sadece teoride kalmıyor, sahil kenarına iniyor, anı yakalarken bir yandan da kampın tadını çıkarıyorduk. Günler boyunca gençlerin çektiği fotoğrafları tek tek inceledik, yapıcı eleştirilerle doğrusunu tartıştık ve her seferinde daha iyisini çıktılar.

Tabii ki kamp sadece atölyelerden ibaret değildi. Öğrenciler için olduğu kadar benim için de ufuk açıcı olan seminerler, akşamları Tamer Bey'in organize ettiği o muazzam kaynaşma oyunları ve gösteriler kampa gerçek ruhunu veriyordu. Hepinden öte, öğrencilerin her gün bir atölye olarak üstlendiği yemek dağıtım sorumluluğu görülmeye değerdi; "Dans etmeyene yemek yok", "Gülümsemeyene porsiyon yok" esprileriyle rutin bir işi bile festival havasına çeviren bu gençlerin enerjisi, bana da müthiş bir güç aşıladı. İMO yönetiminin yarattığı bu özgürlük alanı, gençlerin birbirini daha yakından tanımasını ve gerçek bir aile olmasını sağladı.

Ve o büyük final gecesi... Sahne sırası atölyelere geldiğinde gurur verici bir tabloyla karşılaştık. Tiyatronun harika oyunu, modern dansın büyüleyici gösterisi, gazetecilik atölyesinin hazırladığı basılı gazete ve video röportajlar kampın ne kadar üretken geçtiğinin kanıtıydı. Biz de fotoğraf atölyesi olarak 5 günlük yoğun emeğimizi, tüm kampın katıldığı etkileyici bir PowerPoint fotoğraf sunumuyla taçlandırdık. Gençlerin gözlerindeki o başarıma sevincini görmek her şeye değerdi.

Bu harika organizasyonun arkasındaki görünmez kahramanlar olan öğrenici kamp komitesine, öğrencilere bu nefes alanını sağlayan İMO yönetimine, emek veren tüm eğitmen arkadaşlarıma ve elbette bana güvenerek bu güzel yolculuğa ikinci kez dâhil eden sevgili Tamer Bey'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Geleceğin inşaat mühendislerinin, aldıkları bu vizyonla sadece sağlam binalar değil, hayata estetik ve farklı açılardan bakan çok parlak bir gelecek inşa edeceklerine inancım tam.

Bir sonraki kampta, yeni kadrajlarda buluşmak üzere!

Şantiyeden Sahneye

Cuma ÇELİK

Bir kampın, bir tiyatro çalışmasının ve farklı şehirlerden gelen gençlerin ortak noktada buluşması: birlikte üretmek.

Bir yapı ortaya çıkarken sadece beton, çelik, kalıp ya da proje yoktur. O yapının arkasında birlikte çalışan, birbirine güvenen, aynı hedefe yürüyen insanların emeği vardır. Bir tiyatro çalışmasının ortaya çıkışında da benzer bir süreç işler. Sahnede gördüğünüz şey, aslında birlikte geçirilen zamanın, paylaşılan emeğin ve birbirimize kattıklarımızın toplamıdır.

13. genç-İMO Yaz Eğitim Kampı benim için tam olarak bu iki dünyanın kesiştiği bir deneyim oldu.

Kampa ilk geldiğimde farklı üniversitelerden, Türkiye'nin dört bir yanından gelen birçok gençle aynı ortamı paylaşacağımı biliyordum. Ama kampın birkaç gün içinde nasıl bir dayanışma ortamına dönüşeceğini hiç tahmin edemezdik. İlk günlerde birbirimizin adını öğrenmeye çalışırken başladık, sonra aynı sofrayı paylaşan, aynı etkinliklerde omuz omuza duran, birbirinin eksikliğini tamamlayan bir topluluk olduk. Kampın benim için en değerli tarafı da tam olarak buydu. Farklılıklarımız, çok kısa bir sürede yerini ortak bir aidiyete bıraktı.

Kampı benim için asıl farklı kılan deneyim, tiyatro çalışması oldu. Üstelik kampa sadece bir katılımcı olarak değil, tiyatro çalışmasını yönlendiren biri olarak da dâhil oldum. Daha önce birlikte hiç vakit geçirmediğim insanlarla, kısa bir sürede küçük bir tiyatro çalışması ortaya koymaya çalışmak benim için gerçekten çok özel ve bir o kadar da keyifli bir deneyimdi. Tabii ki uzun süren, profesyonel bir tiyatro hazırlığı değildi bu. Kampın kendi sıcak atmosferi içinde, hızlıca bir araya gelip birlikte üretmeye dayanıyordu. Belki de tam bu yüzden, ortaya çıkan işten çok, onu birlikte var etme süreci benim için anlam kazandı. İlk başta birbirimizi tanımaya, nasıl hareket edeceğimizi anlamaya çalıştık. Zaman geçtikçe iletişimimiz de rahatladı. Küçük bir fikri birlikte konuşmak, birbirimizin önerisini dinlemek, herkesin kendi katkısını ortaya koyması... Kampın genelinde hissettiğimiz birliktelik duygusu, böylece sahneye de taşındı.

Ve anladım ki: Birlikte bir şey üretmek için her zaman uzun bir zamana ya da kusursuz şartlara ihtiyaç yok. Bazen aynı amaç etrafında bir araya gelmek, birbirine alan açmak bile yetiyor.

Belki de tiyatro çalışmasının benim için en güzel yanı tam olarak buydu. Sahne, kısa bir süreliğine kampta bulunan ve farklı özelliklere sahip arkadaşlarımızın aynı noktada buluştuğu ortak bir alan hâline geldi.

Tiyatro çalışması ilerledikçe, kampın genel ruhuyla arasındaki benzerliği çok daha güçlü hissetmeye başladım. Sahnede birinin fikri diğerinkiyle birleşiyordu. Bir arkadaşımızın eksik kaldığı yerde bir başkası hemen destek oluyordu. Hep birlikte ortaya koyduğumuz o çalışmaya herkes kendi payını katıyordu. Bunların hepsi, kamp boyunca içimizde hissettiğimiz dayanışmanın küçük bir yansımasıydı aslında. Çünkü dayanışma her zaman büyük sözlerle anlatılacak bir şey değildir. Bazen bir arkadaşının yanına oturup onu dinlemektir. Bazen bilmediğin bir konuda yardım istemekten çekinmemek kadar cesur bir davranıştır. Bazen de karşıdaki kişinin eksik kaldığı yere elini uzatmak kadar küçük ve o kadar da büyük bir şeydir. Farklı şehirlerden gelen insanların bu kadar kısa sürede birbirine ısınabilmesi, birlikte üretmeye başlayabilmesi, bana mesleğimizin sadece teknik bilgilerden ibaret olmadığını bir kez daha hatırlattı. İnşaat mühendisliği bize yapıları nasıl tasarlayacağımızı, hesaplayacağımızı, inşa edeceğimizi öğretiyor. Ama böyle organizasyonlar bize birlikte üretmenin, iletişim kurmanın, dayanışmanın ne kadar kıymetli olduğunu gösteriyor. Tıpkı bir şantiyede olduğu gibi, burada da herkesin aynı işi yapması gerekmiyordu. Herkesin kendine has bir katkısı vardı. Asıl önemli olan, bu katkıların hepsinin aynı bütünün parçası hâline gelebilmesiydi.

Belki de kamp boyunca benim için en anlamlı kavram, birliktelik oldu. Farklı üniversitelerden, farklı şehirlerden, farklı deneyimlerden gelen insanların birkaç gün içinde ortak bir paydada buluşabilmesi, genç-İMO'nun yalnızca mesleki bir öğrenci yapılanması olmadığını bana bir kez daha hissettirdi. Burada sadece meslekten konuşmadık. Birbirimizi tanıdık, düşüncelerimizi paylaştık, birlikte güldük, birlikte yorulduk ve birlikte ürettik. Bütün bunlar kampı, katıldığım sıradan bir eğitim programı olmaktan çıkarıp birlikte yaşadığımız gerçek bir deneyime dönüştürdü. Kampın sonuna geldiğimizde herkes kendi şehri-

ne, kendi okuluna dönecekti. Etkinlikler bitecek, sahne toplanacak, günlük hayat yeniden başlayacaktı. Ama geride sadece fotoğraflar ve birkaç günlük anılar kalmadı. Farklı şehirlerden gelen insanların bu kısa sürede kurduğu dostluklar kaldı. Birlikte ürettiğimiz işler, paylaştığımız sohbetler, birbirimize verdiğimiz destek kaldı. Benim için 13. genç-İMO Yaz Eğitim Kampı, mesleki eğitimlerin yanında birlikte üretmenin, dayanışmanın ve bir topluluğun parçası olmanın ne demek olduğunu bana gösteren bir deneyim oldu.

Kampın bana öğrettiği en kıymetli şeylerden biri de belki şuydu: Bir işi ortaya çıkarırken herkesin aynı şeyi yapması gerekmez. Önemli olan, herkesin aynı amaca doğru yürümesidir.

Şantiye de böyledir, tiyatro sahnesi de. Biri çizimlerden gerçeğe, diğeri fikirlerden sahneye dönüşür. Ama ikisinin de arkasında aynı şeyler vardır. Emek. Ve beraberinde, iletişim, dayanışma ve birlikte hareket etmek vardır.

Kampın sonunda geriye dönüp baktığımda şunu düşünüyorum: Bazı yapılar betonla, çelikle, tuğlayla inşa edilir. Bazıları ise birlikte geçirilen zamanla, paylaşılan emekle ve kurulan dayanışmayla.

13. genç-İMO Yaz Eğitim Kampı, benim için ikinci türden bir yapıydı.

Tamer Özşeker

The 5th Avenue Theatre (5. Cadde Tiyatrosu) Diğer adıyla Ejderha Kalbi

*Bir tiyatrocu gözüyle bir mekâna bakınca sorduğun ilk şey bellidir.
"Bu duvarlar neyi hatırlıyor?"*

5th Avenue Theatre'a girdiğinde duvarlar sana doğrudan Yasak Şehir'in taht odasını anlatmaya başlıyor. Bu da zaten hikâyenin en tuhaf ve en güzel tarafı.

Hikâye biraz uzun. 1920'lerin ortasında Seattle (ABD Washington eyaletinin bir şehri), sinema endüstrisinin geleceği açısından ciddiye alınan bir şehir hâline geliyor. Pacific Northwest Theatres'ın başındaki Harry C. Arthur, şehrin uzun vadeli bir yatırım merkezi olacağına inanıyor ve bu inançla kolları sıvıyor. İşin finans tarafında ise C. D. Stimson var. Stimson, daha önce Los Angeles'ta kurduğu bir tiyatro çevresindeki gibi, burada da gerçek bir tiyatro bölgesi yaratmak istiyor. Yani 5th Avenue Theatre aslında baştan itibaren büyük bir kentsel gelişim projesinin, Metropolitan Tract'ın parçası olarak tasarlanıyor.

Robert C. Reamer, Metropolitan Building Company'nin baş mimarı ve daha önce Yellowstone'daki efsanevi Old Faithful Inn'i tasarlamış bir isim. İnşaat Ekim 1925'te başlıyor, 11 ay sürüyor ve döneme göre baş döndürücü bir rakam olan 1,5 milyon dolara mal oluyor.

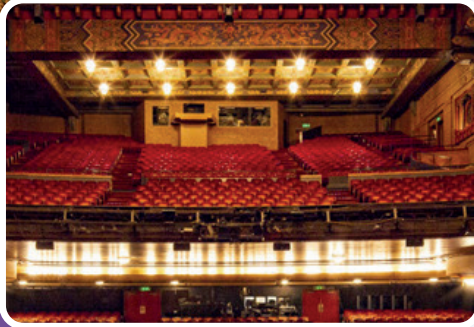
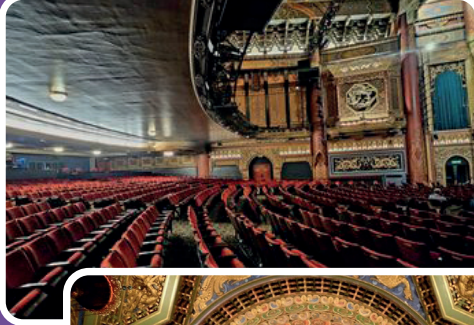
24 Eylül 1926'da kapılar açılıyor. Ve o gece Seattle'da yaşananlar gerçekten bir tiyatro tarihi anı yaşıyor. Beşinci Cadde'nin yedi bloğu araç trafiğine kapatılıyor, ücretsiz tramvay ve taksi seferleriyle insanlar merkeze akıyor, Seneca ile Pike sokakları arasında bir sokak karnavalı kuruluyor. Gökyüzünü tarayan projektörler ve toplu şarkı söylemeler falan... Seattle Times o geceyi "şehrin tarihinde hiçbir Cuma gecesinin bu kadar insan hareketliliği görmediğini" yazarak gazeteye taşıyor. Tahminen 50 ila 100 bin kişi o akşam sokaklarda. Açılış programında hem sessiz film Young April hem de Fanchon and Marco'nun The Night Club adlı sahne gösterisi hem de canlı vodvil numaraları yer alıyor.

Şimdiye kadar anlattıklarımız Amerikan rüyasının bir parçası. Peki, neden Çin? İşte burada iş gerçekten ilginçleşiyor. Reamer'ın tasarımı, Pekin'in ünlü simgelerinden esinlenerek kurgulanmış. İşin görsel uygulamasını Norveçli sanatçı Gustav Liljestrom üstleniyor. (Kendisi Çin'e yaptığı bir geziden ve Alman mimar Ernst Boerschmann'ın 1925'te yayımlanan "Chinesische Architektur" adlı kitabından yola çıkıyor). Sonuç: Dışarıdan bakınca klasik bir İtalyan rönesans canlanması (Skinner Building'in cephesi böyle), ama girişin altındaki tavanda birden karşına ahşap konsol ve kirişlerin alçı taklitleri, ejderha ve çiçek motifleriyle boyanmış rölyefler çıkıyor.

Lobiye girdiğinizde kırmızı, stense edilmiş sütunlar seni karşılıyor. Bambu görünümlü, ahşap taklidi bir tavan yapısı var. İki adet özgün koruyucu Çin aslanı heykeli (yani "foo dog" dediğimiz Rui Shī figürleri) galeriye çıkan merdivenin başında nöbet tutuyor. Küçük bir not: Bunlar aslında başlangıçta girişin dışındaymış, 1979 restorasyonunda içeri alınmışlar.)

Ama asıl gösteri, 2.130 kişilik salonun tavanındaki sekizgen kubbede (caisson) saklı. Beş pençeli, İmparatorluk simgesi bir Çin ejderhası oradan aşağı doğru uzanıyor, ağzından da dev bir cam avize sarkıyor. (Bu aslında Çin mitolojisindeki ateşten inci püskürten ejderha imgesine bir gönderme Yaklaşık 900 kg ağırlığında.)

Bazı kaynaklar bu kubbenin, Yasak Şehir'deki Yüce Uyum Salonu'un (Hall of Supreme Harmony) taht odasındaki orijinalinden iki kat büyük olduğunu iddia ediyor. Ejderhanın yanında imparatoriçenin simgesi olan Anka Kuşu/Feng Huang (bazen Japon etkisiyle "Ho-Ho kuşu"

da deniyor) da salonun çeşitli yerlerinde tekrar ediyor. Hatta bu Çin mimarisi taklidinin o kadar ciddiye alındığı söyleniyor ki, Hollywood'daki ünlü Grauman's Chinese Theater'dan bile önce yapılmış ve Asya dışındaki en büyük ve en özgün geleneksel Çin ahşap mimarisi örneklerinden biri olarak anılıyor.

Dönemine göre teknik olarak da harika bir bina. Orkestra çukuru ve ayrı bir Wurlitzer org platformu, müzisyenleri bodrumdan sahne seviyesine ya da orkestra çukuru seviyesine kaldırıp indirilen bir sistem. Havalandırma sisteminde ise termostatik kontroller var ve hava yıkanıp, her üçüncü koltuğun altındaki menfezlerden salona veriliyor. (Bu işlem, endüstriyel klima santrallerinde, evaporatif soğutma sistemlerinde ve su filtreli gelişmiş temizlik robotlarında kullanılıyor.) 1926 için gerçekten ileri bir konfor anlayışı.

Her büyük hikâyede olduğu gibi burada da bir düşüş dönemi var. Vodvilin gözden düşmesiyle birlikte tiyatro bir sinema salonuna dönüşüyor; ama televizyonun yaygınlaşması ve banliyölerdeki çok salonlu sinemaların artmasıyla seyirci azalıyor. 1978'de, komşusu Orpheum Tiyatrosuyla birlikte kapılarını kapatmak zorunda kalıyor. O dönem binanın Çin lokantasına, üç salonlu bir sinemaya, ofis binasına ya da alışveriş merkezine çevrilmesi bile konuşuluyor. Şehir de binayı "landmark" (tarihi yapı/anıt) statüsüyle koruyamıyor çünkü arazi, eyaletin üniversite kampüsünün eski parçası olduğu için özel bir mülkiyet durumu var.

Ama 1979'da 43 iş insanı bir araya gelip kâr amacı gütmeyen 5th Avenue Theatre Association'ı kuruyor ve 2,6 milyon dolarlık bir kredi ile tiyatroyu satın alıp kurtarıyorlar. Gemicilik ailesinden Ned Skinner de bu kurtarma hareketinin önemli isimlerinden biri. Restorasyonu mimar Richard McCann yürütüyor ve orkestra çukuru ve koltuklar yenileniyor, kulisler taşınıyor, teknik sistemler güncelleniyor. (Ama mobilyalar, aydınlatma armatürleri ve iç tabelalar korunuyor, boyalar bile özenle orijinal parlaklığına döndürülüyor.) 16 Haziran 1980'de tiyatro yeniden doğuyor. Ünlü oyuncu Helen Hayes sahneyi bir öpücükle kutsayıp burayı "ulusal bir hazine" ilan ediyor. 3 Temmuz'da sahneye konan Annie, tiyatronun ilk turne Broadway müzikali oluyor ve 77 gösterimle tam kapasite oynuyor.

2001'de bir başka sınav veriliyor. 28 Şubat'ta Nisqually depremi Seattle'ı sarsarken, o sırada sahnede oyuncular "1776" müzikalini prova ediyormuş. Bina yapısal hasar almıyor ama tavandaki 72 alçı destek parçasının sökülüp yenilenmesi gerekiyor ve sekiz kat yükseklikteki tavana 75 yıl sonra ilk kez iskele kuruluyor, avizeler bakım için indiriliyor.

2009'da ise, tiyatronun ilk destekçilerinden Broadway yapımcısı Roger L. Stevens'in kızının başlığıyla, 1980'de sökülün dikey tabelaya benzer yeni bir LED "5th" tabelası kuruluyor. Tiyatronun dış cephesinde yer alan tarihi ve teknolojik döner tabela, yaklaşık 25 ton ağırlığındaki alüminyum gövdesi ve 2.000'den fazla LED ışığıyla şehrin simgelerinden biri. Tabelanın en tepesinde yer alan "5th" yazısı yavaşça dönerek sokaktakileri karşılıyor.

Başka bir ilginç hikâyesi daha var tiyatronun. 1989'da tiyatro, kendi yerleşik prodüksiyon şirketi olan 5th Avenue Musical Theatre Company'yi kuruyor. Bu, tiyatronun kaderini değiştiren bir hamle oluyor. Artık sadece turne gösterilerini ağırlamıyor, kendi yapımlarını da üretiyor. Zamanla bu sahne, Broadway'e çıkmadan önce müzikallerin test edildiği bir yer olarak ün kazanıyor. 2001'den bu yana burada 17 yeni eser prömiyer yapmış, bunlardan dokuzu sonradan Broadway'e taşınmış.

Gerçekten etkileyici bir liste var. 1995'te burada sahnelenen Jekyll & Hyde, 4 Tony adaylığı alıyor. 2002'de Hairspray tam 8 Tony ödülü kazanıyor (hatta filminin galası bile 2007'de, ulusal vizyondan dört gün önce burada yapılıyor). 2008-09 sezonunda Shrek the Musical ve Memphis prömiyer yapıyor. (Memphis sonradan 4 Tony dahil "En İyi Müzikal" ödülünü kapıyor.) Catch Me If You Can, A Christmas Story, The Musical ve Aladdin de hep buradan Broadway'e uzanan yollardan geçmiş isimler.

Tabii her şey parlak geçmemiş. Princesses (2005) ve Lone Star Love (2007) gibi Broadway'e gitmesi planlanan ama kötü eleştiriler yüzünden yolda kalan yapımlar da olmuş

Şu an 5th Avenue, 600'den fazla oyuncu, müzisyen, yönetmen, koreograf, tasarımcı, teknisyen ve idari personel çalıştırarak Puget Sound bölgesinin en büyük tiyatro işvereni konumunda. Sezon içinde altı-yedi yerel prodüksiyon gösteri sunuyor. Yıl boyunca Broadway'e gidecek prömiyerler ve ulusal turnelerden oluşan karışık bir program hazırlanıyor. Yılda 61 binden fazla öğrenciye ulaşan eğitim programları da var. Ayrıca 5th Avenue High School Musical Theatre Awards, lise öğrencilerinin performanslarını bir Tony Ödülleri havasında kutlayan bir törene dönüşmüş durumda. Sanat eğitimi veren üniversiteler bu gösterilerde kendilerine öğrenci seçme şansı elde edebiliyor.

Ve gelelim başka bir önemli noktaya. Araştırmalarımıza göre Seattle'daki bu tiyatroyla doğrudan çalışmış ya da sahneye çıkmış bir Türk'e dair güvenilir bir kayıt bulamadık. Sahnesinde Tayland'dan (Waterfall müzikalinde Bie Sukrit gibi) ya da başka ülkelerden gelen sanatçılara rastlamak mümkün ama Türk bağlantısı konusunda somut bir veriye rastlamadık. Dileriz böyle bir yerde Türk yapımı ya da bir Türk sanatçı yer alır. Hatta Türkiye de böyle hikâyeleri olan tiyatro binaları, yıkılmadan ülke hafızasında kendine yer bulur.

The 5th Avenue Theatre